

Jussi Rinta-Jouppi

EN KUULU KIRKKOON

Tutkimus kirkosta eronneista nuorista aikuisista

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Maaliskuu 2011

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatusala, Ylivieskan yksikkö	Aika Maaliskuu 2011	Tekijä/tekijät Jussi Rinta-Jouppi
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi EN KUULU KIRKKOON Tutkimus kirkosta eronneista nuorista aikuisista		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 47 + 2	
<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia Ylivieskasta ja Alavieskasta kotoisin olevia kirkosta eronneita nuoria aikuisia. Tavoitteena oli selvittää mistä syistä ylivieskalaiset ja alavieskalaiset nuoret aikuiset eroavat kirkosta, ja voidaanko nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen vaikuttaa. Lisäksi halusin ottaa selvää siitä, mitä nämä kirkosta eronneet nuoret aikuiset ajattelevat kirkosta ja uskosta. Tutkimus oli kvalitatiivinen, ja aineistonkeruumenetelmänä käytin haastattelua. Teoriaosassa käsittelin kirkosta eroamista ja nuoria aikuisia.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että haastateltujen suurimmat syyt kirkosta eroamiseen olivat uskonnolliset ja katsomukselliset syyt sekä se ettei kirkosta koettu olevan hyötyä. Tuloksista voitiin päätellä, että jos nuorten aikuisten kirkosta eron taustalla on uskon puute, on heidän eroamiseensa vaikeaa tai lähes mahdotonta vaikuttaa. Haastateltujen nuorten aikuisten ajatukset kirkosta ja uskosta olivat monilta osin varsin ristiriitaisia.</p>		
Asiasana Evankelis-luterilainen kirkko, kirkosta eroaminen, nuoret aikuiset		

ABSTRACT

<p>CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska</p>	<p>Date March 2011</p>	<p>Author Jussi Rinta-Jouppi</p>
<p>Degree programme Civic Activity and Youth Work</p>		
<p>Name of thesis I AM NOT A MEMBER OF THE CHURCH A Research on young adults who have left the church</p>		
<p>Instructor Ed.D Reetta Leppälä</p>		<p>Pages 47 + 2</p>
<p>The aim of this research was to study young adults from Ylivieska and Alavieska, who have left the church. The main goal was to finding out the reasons why young adults from Ylivieska and Alavieska leave the church and if there is any way whatsoever to have influence on this matter. In addition, the aim was to find out what young adults who have left the church think about church and faith. The research was qualitative and it was carried out as interviews. The theoretical part focused on leaving the church and young adults.</p> <p>The most significant reasons for leaving the church for interviewed young adults were religious reasons and the feeling that church does not have any impact on their lives. The results concluded that if leaving the church had something to do with the lack of faith, it is really hard to have any influence on the matter. The thoughts of the interviewed young adults concerning church and faith were contradictory.</p>		
<p>Key words Evangelical Lutheran Church, leaving the church, young adults</p>		

ESIPUHE

Kiitän opinnäytetyöni ohjaajaa Reetta Leppälää, joka jaksoi koko työskentelyn ajan olla kannustava ja potkia minua eteenpäin. Ilman häntä tämä työ ei olisi luultavasti koskaan valmistunut. Kiitän lisäksi perhettäni jatkuvasta tuesta ja uskosta sekä minua että työtäni kohtaan. Kaikki tämä merkitsi minulle valtavasti. Viimeisinä, muttei vähäisimpinä, kiitän vielä haastattelemiani kirkosta eronneita nuoria aikuisia, jotka uhrasivat aikaansa jakaakseen ajatuksiaan aiheesta kanssani. Ilman heitä tätä työtä ei olisi koskaan tehty.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KIRKOSTA EROAMINEN	3
2.1 Suomalaiset kirkon jäseninä	4
2.2 Kirkkoon liittyminen	5
2.3 Kirkosta eroamisen historia Suomessa	6
2.3.1 Eroakirkosta.fi.....	10
2.3.2 Kirkosta eroaminen ja aiheen ajankohtaisuus	11
2.4 Tutkimuksia kirkosta eroamisesta.....	12
3 TUTKIMUSKOHTEENA NUORET AIKUISET	15
3.1 Nuoret aikuiset, usko ja kirkko	15
3.2 Nuoret aikuiset kirkosta eroajina.....	18
3.3 Nuoret aikuiset ja maallistuminen	21
4 TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMENETELMÄ	24
4.1 Tutkimusongelmat	24
4.2 Tutkimusmenetelmä	24
5 TUTKIMUSTULOKSET	27
5.1 Kohderyhmän kuvaus	27
5.2 Haastateltavien kirkollinen tausta	29
5.3 Tarkastelussa ero kirkosta.....	31
5.4 Nuorten aikuisten ajatuksia kirkosta	34
5.5 Vapaa sana	40
6 POHDINTA	42
LÄHTEET	46

LIITTEET

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tutkia Ylivieskasta ja Alavieskasta kotoisin olevien nuorten aikuisten kirkosta eroamisen syitä yksilötasolla. Mikä sai heidät eroamaan kirkosta, voidaanko heidän tai muiden nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen vaikuttaa, ja mitä kirkosta eronneet nuoret aikuiset ajattelevat kirkosta ja uskosta.

Tutkimukseeni löysin kuusi kirkosta eronnutta nuorta aikuista haastateltavaksi. Käytin tutkimukseen siis kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Haastateltavana oli neljä miestä ja kaksi naista. Tutkimusten mukaan miehet eroavat kirkosta naisia useammin, joten otantani vastaa olemassa olevaa tilannetta. Haastateltavat olivat iältään 19 – 23-vuotiaita. Haastateltavien valinnassa pyrin siihen, että haastateltavat eivät olisi samasta ystäväpiiristä ja etten tuntisi heitä ennestään.

Kirkosta eroamisesta on tehty useita tutkimuksia, mutta ne ovat käsitelleet hyvin usein joko pääkaupunkiseutua tai Suomea kokonaisuudessaan. Tästä syystä päätin toteuttaa tutkimukseni paikallisesti, Ylivieskassa ja Alavieskassa, koska täällä kirkosta eronneiden nuorten aikuisten ajatuksia ja mielipiteitä ei ole tietoni mukaan kartoitettu. Katsoin hyödylliseksi tutkia täkäläisten nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen johtaneita syitä ja eron seurauksia, sekä heidän omia näkemyksiään aiheeseen liittyvistä asioista. Aiheeni on erityisen ajankohtainen, sillä vuonna 2010 kirkosta eronneiden määrä saavutti kaikkien aikojen ennätöksensä Suomessa, kun yli 80 000 jätti kirkon. Lisäksi tutkimusten mukaan suurin osa kirkosta eroajista on nuoria aikuisia, joten tutkimukseni on kohderyhmältäänkin ihanteellinen. Kirjoittaessani tätä, maaliskuussa 2011, Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa on median mukaan jälleen kohdannut uusi kirkosta eroamisten aalto, mikä vain vahvistaa käsitystäni aiheen käsittelemisen tärkeydestä.

Käytin tutkimukseni teoriaosan lähdeaineistona paljon Kati Niemelän kirjoittamaa aineistoa, koska hän on tutkinut kirkosta eroamista Suomessa laajalti. Hänen tutkimuksensa olivat lisäksi hyvin laadukkaita ja sopivat siten oman tutkimukseni lähdemateriaaliksi. Pyrin kuitenkin mahdollisuuksien mukaan käyttämään muidenkin kirjoittamaa aineistoa, mutta työni lähdeviittauksista paistaa silti läpi Niemelän vahva vaikutus.

2 KIRKOSTA EROAMINEN

Tässä tutkimuksessa käsitellään paljon kirkkoa useissa eri yhteyksissä, joten täytyy täsmentää aluksi, että kun tekstissä puhutaan kirkosta, tarkoitetaan sillä aina Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa. Ketkä sitten voivat erota kirkosta ja mitä laki nykyään sanoo kirkosta eroamisesta? Täysi-ikäinen henkilö voi erota kirkosta täysin itsenäisesti, mutta alaikäisten kanssa menetellään eri tavoin. Uskonnonvapauslaissa (6.6.2003/453) todetaan aiheesta seuraavaa:

3 § Jäsenyys uskonnollisessa yhdyskunnassa

Jokaisella on oikeus päättää uskonnollisesta asemastaan liittymällä sellaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, joka hyväksyy hänet jäsenekseen, tai eroamalla siitä.

Lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät hänen huoltajansa yhdessä. Jos huoltajat eivät kuitenkaan lapsen syntymän jälkeen sovi lapsen uskonnollisesta asemasta, voi lapsen huoltajana toimiva äiti vuoden kuluessa lapsen syntymästä yksin päättää lapsen liittymisestä uskonnolliseen yhdyskuntaan. Jos tuomioistuin on lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 9 §:n 3 momentin nojalla päättänyt tehtävien jaosta lapsen huoltajien kesken toisin, noudatetaan kuitenkin tuomioistuimen päätöstä.

Viisitoista vuotta täyttänyt lapsi voi kuitenkin huoltajien kirjallisella suostumuksella itse liittyä uskonnolliseen yhdyskuntaan tai erota siitä. Kaksitoista vuotta täyttänyt voidaan liittää uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ilmoittaa eronneeksi siitä vain omalla kirjallisella suostumuksellaan. (Uskonnonvapauslaki 6.6.2003/453)

2.1 Suomalaiset kirkon jäseninä

Vuoden 2010 lopussa Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului yhteensä 78,2 % suomalaisista, mikä tarkoittaa noin 4 200 916 henkilöä (Luterilaiseen kirkkoon kuuluu 78,2 prosenttia suomalaisista 2011). Vuonna 2009 kirkkoon kuului vielä 79,7 % suomalaisista (Kirkosta eronneiden määrä lähes kaksinkertaistui vuonna 2010 2011). Kirkko on aina ollut osa suomalaista historiaa ja kulttuuria, jonka vaikutuksesta maahamme ovat syntyneet esimerkiksi koulu ja sen kautta lukutaito, kirjakieli, sairaanhoito sekä sosiaalityö. Kirkon juhlat ja kristilliset tavat ovat erottamaton osa suomalaista perinnettä. Lisäksi kirkko on itsenäinen suhteessa valtioon, vaikka niiden välillä on paljon yhteistyötä. Kirkolla on oikeus kerätä veroa toimintaansa varten, ja se saa myös valtiolta osan yhteisöverosta, koska se hoitaa tärkeitä yhteiskunnallisia tehtäviä kuten lapsityö, nuorisotyö, palvelutyö, ja hautausmaiden ylläpito. (Kirkko Suomessa 2011.)

Tutkimuksen mukaan Suomessa suurin osa evankelis-luterilaisen kirkon jäsenistä on sitoutunut kirkon jäsenyyteen siinä määrin, ettei kirkosta eroaminen ole heille minkäänlainen vaihtoehto. Tämä näkyy siinä, että kaksi kolmesta kirkon jäsenestä ei ole edes ajatellut kirkosta eroamista ja kaksi viidestä ei voisi kuvitella eroavansa kirkosta missään olosuhteissa. Suomalaisista kirkon jäsenistä 14 % on ajatellut kirkosta eroamista, mutta päätyneet jäämään kirkon piiriin. Ainoastaan joka kymmenes suomalainen pitää kirkosta eroamista mahdollisena vaihtoehtona, kuusi prosenttia ei ole varma ja vain kolme prosenttia väestöstä uskoo todennäköisesti eroavansa kirkosta. Jos kirkkoa tarkastellaan sukupuolijakauman valossa, nähdään selvästi, että naiset ovat miehiä sitoutuneempia kirkon jäsenyyteen. Naisista lähes puolet, 46 %, ei voisi ajatellakaan eroavansa kirkosta, miehistä samaa mieltä on vain 35 %. Kirkosta eronneet ovatkin hieman useammin miehiä kuin naisia. Vuonna 2001 kaikista kirkosta eronneista 55,5 % oli miehiä. Usein kirkosta eron-

neet eivät liity toiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, vaan jättäytyvät niiden ulkopuolelle. (Niemelä 2003a, 136–137.)

Suomalaiset naiset harjoittavat uskontoa huomattavasti miehiä aktiivisemmin. Samoin naiset mieltävät itsensä useammin uskonnollisiksi ja uskovat miehiä yleisemmin kristinuskon perususkomuksiin. Naisista kolme neljästä ja miehistä kaikkiaan puolet pitää itseään uskonnollisena. Naiset osallistuvat myös miehiä aktiivisemmin uskonnollisiin tilaisuuksiin. Miehistä yli puolet sanoo osallistuvansa jumalanpalveluksiin harvemmin kuin kerran vuodessa, naisten kohdalla vastaava luku on 43 %. Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomia miehiä on Suomen väestöstä kaikkiaan noin 15,5 %, naisia 10,5 %. Suomalaisista naisista evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluu 87,1 % ja miehistä 82,5 %. Kirkkoon kuuluvat naiset ovat yleensä miehiä sitoutuneempia kirkon jäsenyyteen ja näin ollen haluttomampia eroamaan kirkosta. (Niemelä 2003b, 187–189.)

2.2 Kirkkoon liittyminen

Kirkkoon liittymisten määrä Suomessa on ollut hitaassa kasvussa 1970-luvun alusta lähtien. Kirkkoon liittyjät ovat lähes yhtä usein naisia kuin miehiä, vaikkakin naisten osuus on hieman suurempi. Yleensä kirkkoon liitytään kirkollisten toimistusten yhteydessä. (Niemelä 2003a, 135–137.) Nuoret aikuiset ovat ahkerimpia kirkosta eroajia, mutta toisaalta nuoret aikuiset ovat myös aktiivisimpia kirkkoon liittyjiä (Niemelä 2006, 186). Vaikka kirkosta eroamisten määrä on viime vuosina kasvanut uusiin ennätyslukemiin, täytyy muistaa, että samalla kirkkoon myös liittyy enemmän ihmisiä kuin koskaan aiemmin.

Vuonna 1993 kirkon tutkimuskeskus toteutti valtakunnallisen kyselytutkimuksen, jossa selvitettiin kirkkoon liittymisen syitä. Syiksi kirkkoon liittymiselle nimettiin

seuraavat syyt: rippikoulu ja konfirmaatio 23 %, kirkkohäät ja avioituminen 14 %, kummius 10 %, lapsen kaste ja kristillinen kasvatusta 8 %, uskoontulo, uskon kehittyminen ja kypsyminen sekä johdatus 5 %, läheisen kuolema 4 %, elämän muutos 3 %, puolison, perheen, suvun toivomus 3 %, lapsen rippikoulu 3 %, ja paluumuutto 3 %. Kyselyyn vastasi yhteensä 435 henkilöä. (Lumijärvi 1998, 97.)

Nykyään kirkkoon liittyminen on mahdollista myös verkkopalvelun kautta, mikä seurauksena vuoden 2010 aikana liitykirkkoon.fi -palvelun kautta kirkon jäseneksi liittyi yli 6500 suomalaista. Verkkopalvelu otettiin käyttöön jo heinäkuussa 2009, mutta sen tunnettavuus ja käyttö lisääntyivät huomattavasti vasta vuonna 2010. Palvelu sisältää sähköisen lomakkeen ja tietopaketin kirkkoon liittymisestä sekä jäsenyydestä. Asian uutisoi Kirkon tiedotuskeskus. Palvelun lisäksi kirkon jäseneksi voi edelleen liittyä perinteisellä tavalla kirkkoherranvirastossa tai seurakuntayhtymän keskusrekisterissä. (Kirkosta eronneiden määrä lähes kaksinkertaistui vuonna 2010 2011.)

2.3 Kirkosta eroamisen historia Suomessa

Ymmärtääkseen nykyisyyttä, täytyy ensin tuntea ja ymmärtää menneisyyttä, ja tästä syystä tässä luvussa luodaan silmäys kirkosta eroamisen historiaan Suomessa, tarkastellaan eroamisen taustalla olleita ilmiöitä ja ympäröivän yhteiskunnan tilaa.

Ennen vuotta 1923 Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta eroaminen oli käytännöllisesti katsoen mahdollista vain vuoden 1889 eriuskolaislain nojalla. Laki päti ainoastaan tapauksissa, joissa liityttiin toiseen protestanttiseen yhteisöön. (Niemi 2006, 5.) Käytännössä kirkosta eroaminen mahdollistui laajemmin vuoden 1922 uskonnonvapauslain myötä vuonna 1923. Lain tultua voimaan kirkosta erosi heti

0,61 % väestöstä. Eroajien joukossa oli sekä uskonnollisten vähemmistöjen kannattajia että sellaisia, jotka asettuivat vastustamaan kirkkoa muista syistä. Vuoden 1923 jälkeen kirkosta eroaminen kuitenkin väheni huomattavasti, eikä laki saanut aikaan laajaa kirkosta eroamisen aaltoa. 1920-luvun lopussa kirkosta eronneiden määrä Suomessa oli vain hieman yli prosenttiyksikön luokkaa väestöstä. Kirkosta eroamisten määriin vaikutti yleisen ilmapiirin muutos sekä kirkon arvostuksen nousu sisällissotaa seuranneena aikana. (Niemelä 2003a, 133–134.)

Vuosina 1924 – 1944 kirkosta eroaminen oli vähäistä. Osaltaan uskonnollisen nationalismin ilmapiiri vaikutti tähän. Tuohon aikaan kirkosta eroamista pidettiin lähes epäisänmaallisena. Kirkko oli sisällissodan jälkeen saavuttanut yleisesti tunnustetun aseman, ja myös kirkkoon kriittisesti asennoituneet olivat innottomia eroamaan kirkosta. Toiminta kirkosta eroamisen edistämiseksi jäi ainoastaan kommunistiselle liikkeelle ja joillekin uskonnollisille vähemmistöille. Uskonnonvapauslaki poisti uskontopakon ja tarjosi jokaiselle kansalaiselle mahdollisuuden päättää uskonnollisesta kannastaan itse, mitä pidetään lain tärkeimpänä merkityksenä. (Niemelä 2003a, 134.)

Vuonna 1945 kirkosta eroaminen kääntyi nousuun. Kommunistinen liike oli saanut tärkeän aseman Suomen poliittisessa kentässä, ja hävityn sodan takia nationalistiset ihanteet olivat kokeneet romahduksen. Tämän seurauksena kirkonvastaiset ilmaukset eivät enää rajoittuneet vain työväenliikkeeseen, vaan ne alkoivat näkyä myös vapaissa lehdissä, kuten esimerkiksi Helsingin Sanomissa, jossa vuonna 1953 julkaistussa artikkelissa kirkollisvero nostettiin ensi kertaa esiin käypänä kirkosta eroamisen syynä. (Niemelä 2003a, 134.)

Kirkon arvostus alkoi kääntyä laskuun 1950-luvun lopulta lähtien. Yhteiskunnan yleisessä ilmapiirissä tapahtuneet muutokset ja katsomuksellinen liberalisoitumi-

nen vaikuttivat tähän suuresti. Kritiikki kirkkoa kohtaan toteutettiin varsinkin vaipaamielisuuden, moniarvoisuuden ja edistyksen nimissä. Keskeistä tämän ajan kirkosta eroamisessa oli vieraantuminen kirkon elämäkatsomuksesta, vaikka taustalla vaikuttivat myös poliittiset syyt ja kirkollisvero. (Niemelä 2003a, 134–135.)

Vuonna 1960 kirkosta eroaminen väheni, ja tilanne muuttui kirkon kannalta vaolisammaksi, kun kirkollisveron kerääminen siirtyi seurakunnilta valtiolle ja muuttui samalla jälkikannosta muun veron yhteydessä tapahtuneeseen ennakkoperintään. 1960-luvun lopulla kirkosta eronneiden määrä alkoi jälleen kohota. Tähän aikaan varsinkin nuorten kirkkoa kohtaan kohdistama uusvasemmistolais-henkinen kritiikki sai perinteiselle marxilaiselle uskontokritiikille ominaisia piirteitä, ja kirkosta eroaminen oli tähän aikaan erityisen runsasta etenkin pääkaupunkiseudulla. Vuonna 1969 astui voimaan kirkosta eroamista helpottava laki, jonka myötä aikaisemmin pakolliset henkilökohtaiset keskustelut papin kanssa kirkosta eroamisen yhteydessä poistuivat, madaltaen samalla kirkosta eroamisen kynnyksiä. (Niemelä 2003a, 135.)

Kirkosta eronneiden määrä kasvoi jälleen vuonna 1984, kun kirkolliskokouksessa päätettiin olla hyväksymättä naispappeutta. Myöhemmin vuonna 1986 naispappeus hyväksyttiin, mutta silti suurin osa protestiksi eronneista jättäytyi kirkon ulkopuolelle. (Niemelä 2006, 12.)

1990-luvun alun lamavuosina kirkosta eroaminen saavutti siihenastisen historian sa suurimmat lukemat. Vuosina 1992 ja 1993 kirkosta erosi 30 000 henkilöä/vuosi. (Niemelä 2003a, 138.) Näiden vuosien jälkeen kirkosta eroamisten määrät alkoivat kuitenkin laskea, ja tilanne jatkui muuttumattomana lähes koko 1990-luvun (Niemelä 2006, 12).

Vuoden 2003 elokuussa voimaan tuli uusi, kirkosta eroamista helpottava uskonnonvapauslaki, jonka myötä eroaminen ei enää edellyttänyt henkilökohtaista käyntiä seurakunnassa eroilmoituksen täyttämisen yhteydessä. Eroilmoituksen pystyi lain mukaan toimittamaan myös postitse joko henkilön omalle seurakunnalle tai mille tahansa maistraatille. Ilmoituksen pystyi laatimaan vapaamuotoisesti eikä mitään erityistä lomaketta tarvittu. Eroamiseen ei myöskään liittynyt enää kuukauden harkinta-aikaa. Ero astui voimaan heti, kun kirjallinen eroilmoitus oli jätetty tai saapunut maistraattiin tai kirkosta eroavan henkilön omaan seurakuntaan. Samana vuonna astui voimaan myös uusi hautaustoimilaki, jonka myötä hautaustoimesta alettiin periä kirkkoon kuulumattomilta ja kirkkoon kuuluvilta samansuuruiset maksut. (Niemelä 2006, 6.) Kaiken tämän myötä kirkosta eronneiden määrä kasvoi jälleen voimakkaasti ja saavutti lähes 1990-luvun lama-vuosien luvut. Kaiken kaikkiaan kirkosta erosi vuonna 2003 yhteensä 26 857 henkeä. Kasvua vuoteen 2002 oli 67 %. Sama tilanne jatkui vuonna 2004, jolloin kirkosta eronneiden määrä säilyi vuoden 2003 tasolla, ja kirkosta erosi yhteensä 27 009 henkeä. (Niemelä 2006, 12.)

Aiheen historiallinen tarkastelu osoittaa, että kirkosta eroaminen liittyy usein joihinkin yhteiskunnassa tai kirkossa tapahtuneisiin muutoksiin tai kirkon jäsenyyttä koskeviin lainsäädännöllisiin muutoksiin. Tällaisia syitä ovat esimerkiksi taloudellisessa tilanteessa tapahtuneet muutokset kuten lama-aika ja siitä johtuva työttömyyden lisääntyminen, tyytymättömyys kirkolliseen päätöksentekoon esimerkiksi naispappeuteen liittyvän päätöksenteon yhteydessä, uskonnonvapauslain muutokset sekä yleisessä ilmapiirissä tapahtuneet muutokset, kuten kävi esimerkiksi edellä mainitussa sotien jälkeisessä kirkkokriittisyyden ilmapiirissä. (Niemelä 2006, 12.)

2.3.1 Eroakirkosta.fi

Eroakirkosta.fi on www-palvelu, jonka avulla Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta on mahdollista erota sähköisesti. Palvelu välittää eroamispyynnöt maistraattiin, missä virallinen eroaminen kirjataan. Palvelun taustalla on sen perustamisvuonna 2003 voimaan tullut uskonnonvapauslaki, joka salli uskontokunnista eroamisen ilman henkilökohtaista virastokäyntiä. (Eroakirkosta.fi syntyy 2011.) Palvelu helpottaa kirkosta eroamista, ja sen kautta on jo eronnut satojatuhansia ihmisiä.

Eroakirkosta.fi -sivuston avasivat Tampereen vapaa-ajattelijat, mutta nykyään sitä ylläpitää Vakaumusten tasa-arvo VATA ry, jonka tavoitteena on edistää vakaumusten tasa-arvoa. Tällä tarkoitetaan sitä, että laki kohtelee kaikkia katsomuksia ja aatteita samalla tavalla. (Vakaumuksen tasa-arvo VATA ry 2011.)

Eroakirkosta.fi julkistettiin 21.11.2003. Palvelun kehittivät Petri Karisma ja Jori Mäntysalo. Heidän tarkoituksensa oli luoda palvelu, joka luo valmiin postitettavan eroilmoituksen. Lisäksi ajatuksena oli, että postimaksu on valmiiksi maksettu. Vuonna 2003 kirkosta eroaminen sähköpostitse ei ollut vielä mahdollista. Palvelun tarkoitus oli edistää kirkon ja valtion erottamista, ja saattaa eri katsomukset tasa-arvoisiksi. Toiminta suunniteltiin neutraaliksi palveluksi, joka ei sisällä aatteellista sanomaa. Sähköpostilla tehdyt eroilmoitukset mahdollistuivat tammikuussa 2005 useimpien maistraattien alueella ja vuonna 2006 kaikissa maistraateissa eduskunnan oikeusasiamiehen annettua asiasta lausuntonsa. Tämä perustui uusiin uskonnonvapaus- ja viranomaislakeihin. Sähköpostieroamisen mahdollistuttua kirkosta eronneiden määrät lähtivät jälleen nousuun. (Eroakirkosta.fi syntyy 2011.)

2.3.2 Kirkosta eroaminen ja aiheen ajankohtaisuus

Kirkosta erosi vuonna 2010 ennätysmäärä ihmisiä, Kirkon tiedotuskeskuksen mukaan jopa 83 097 henkilöä. Vertailun vuoksi vuonna 2009 kirkosta erosi 43 650 suomalaista. (Luterilaiseen kirkkoon kuuluu 78,2 prosenttia suomalaisista 2011.) Toisaalta vuonna 2010 kirkkoon myös liittyi ennätysmäärä ihmisiä, väestörekisterikeskuksen ennakkotiedon mukaan jopa 13 816 (Kirkkoon liittyneet ja kirkosta eronneet vuosina 1923 – 2010 2011). Koko Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historian aikana ei kirkosta ole tapahtunut vastaavaa joukkopakoa.

Kirkosta eroaminen kasvoi vuonna 2010 erityisesti TV2:n 12. lokakuuta esittämän teemallisen keskusteluohjelman, niin sanotun homoillan jälkeen. ”Homoilta” oli Ajankohtaisen kakkosen tuottama keskusteluohjelma homoseksuaalien yhteiskunnallisista oikeuksista. Keskusteluohjelman jälkeen kirkosta erosi 30 000 henkilöä viikon sisällä. Kirkosta eroaminen jatkui tasaisena virtana koko loppuvuoden. Kirkosta eroaminen on näin ollen erittäin ajankohtainen aihe varsinkin nuorten aikuisten kohdalla, jotka muodostavat kirkosta eroajien suurimman ryhmän.

Kirkosta eroamista on tutkittu paljon pääkaupunkiseudulla ja koko Suomen tasolla, mutta aiheen tarkastelu on jäänyt alueellisesti vähäisemmäksi Pohjois-Suomessa. Tästä syystä näen hyödylliseksi tutkia kirkosta eroamista paikallisesti Ylivieskassa ja Alavieskassa, koska siellä kirkosta eroamista ei ole juurikaan tutkittu. Lisäksi uskon että kirkosta eroamisten syyt ja taustat saattavat vaihdella paikallisesti Suomen sisällä, joten on tälle alueelle hyödyllisintä keskittää tutkimus Ylivieskan ja Alavieskan kirkosta eronneisiin nuoriin aikuisiin.

2.4 Tutkimuksia kirkosta eroamisesta

Tässä osiossa perehdytään tutkimuksiin, jotka valottavat kirkosta eroamiseen johtaneita syitä yleisellä tasolla, sisältäen kaikki kirkosta eronneiden ikäryhmät.

Niemelän artikkelin mukaan Jouko Siipi totesi jo vuonna 1965 ilmestyneessä kirkosta eroamista tarkastelevassa tutkimuksessaan, että kirkosta eroamiseen on paljon erilaisia syitä, eikä ole mahdollista osoittaa vain muutamaa syytä, jotka saavat ihmiset eroamaan kirkosta. Lisäksi Siipi totesi, että eroamisaiheet voivat olla toisilleen vastakkaisia, jos yksi kirkosta eroamista aiheuttava aihe onnistuttaisiin poistamaan, niin vastakkaisen aiheen vuoksi kirkosta eroavien määrä kuitenkin kasvaisi. (Niemelä 2006, 15.)

Niemelän mukaan Kirkon tutkimuskeskuksen vuonna 1993 kirkosta eroamisen syistä tekemässä valtakunnallisessa kyselytutkimuksessa tärkeimmiksi syiksi osoittautuivat kirkollisvero 24 %, lama ja työttömyys 16 %, verotuksen korkea taso yleensä 13 %, kirkolla ole mitään annettavaa vastaajalle 8 %, vastaaja uskonut kirkon opetukseen 6 %, liittymisen muuhun uskontokuntaan 3 %, aatteelliset ja poliittiset syyt 1 %, ristiriidat seurakunnan työntekijöiden kanssa 2 %, uskonnonopetukseen liittyvät tekijät 1 %, ja se ettei kirkko auta apua tarvitsevia 1 %. (Niemelä 2003a, 139.) Suomi oli laman kourissa vuonna 1993, joten kirkollisveron, laman, työttömyyden ja verotuksen tason korostuminen kirkosta eroamisen syinä on ymmärrettävää.

Johanna Lumijärvi tarkasteli vuonna 1998 julkaistussa tutkimuksessaan kirkosta eronneita ja liittyneitä Espoossa vuosina 1992 ja 1995. Tutkimuksessa haastateltiin 40 Espoossa kirkosta eronnutta. Tutkimuksen mukaan keskeisimmät kirkosta eroamisen syyt ovat taloudelliset syyt 28 %, ja kirkon opetukseen ja kirkosta saa-

tavaan hyötyyn liittyvät syyt 25 %, pettymys kirkon toimintaan tai seurakunnan työntekijöihin 20 %, halu liittyä toiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan 15 %, ja perheenjäseniin liittyvät syyt 5 %. Taloudelliset syyt olivat yleisempiä kirkosta eroamisen syitä vuonna 1992 kuin vuonna 1995, minkä Lumijärvi tulkitsee johtuvan vuoden 1995 paremmasta taloudellisesta tilanteesta. (Niemelä 2006, 16–17.)

Kati Niemelä on Kirkon tutkimuskeskuksen tutkijana ja uskonnonpedagogiikan dosenttina toimiva teologian tohtori ja kasvatustieteen maisteri. Hän on luokitellut omissa tutkimuksissa saamiaan tuloksia Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta eroamisen syistä ja suhteuttanut ne kirkosta eroamisesta erilaisten tilastoaineistojen luomaan kuvaan. Niemelä luokitteli tämän perusteella kirkosta eroamisen syyt kuuteen pääluokkaan: 31 % erosi kirkosta syinänsä omat uskonnolliset ja maailmankatsomukselliset näkemyksensä. Tähän ryhmään kuuluivat ne, jotka eivät usko kirkon opetukseen ja kokevat ristiriitoja oman ja kirkon maailmankatsomuksen välillä. He ovat yleensä nuoria aikuisia. Tähän ryhmään kuuluivat myös ne, jotka erosivat kirkosta siksi, että heidän uskonsa oli hyvinkin voimakas, minkä vuoksi he kokivat kirkon uskon liian laimeaksi. He kokivat usein toisen uskonnollisen yhdyskunnan vastaavan paremmin omia uskonnollisia tarpeitaan. Osa tähän pääluokkaan kuuluvia ihmisiä erosi kirkosta siksi, että heidän mielestään usko ei tarvitse kirkkoa tai instituutiota. Toisen pääluokan muodostivat henkilöt joiden ero johtui kirkon yleiseen linjaan ja kannanottoihin liittyvistä ristiriidoista. Tämän luokan muodostivat 26 % kirkosta eronneista. Tähän ryhmään kuulijat erosivat ensinnäkin siksi, että heidän mielestään kirkko on liian konservatiivinen ja tuomitseva, ja toiset taas siksi, että heistä kirkko on liian liberaali. Kolmas ryhmä, 19 %, erosi kirkosta ensisijaisesti henkilökohtaisista pettymyksistä kirkkoa kohtaan. Neljänneksi tulivat kirkollisvero ja muut taloudelliset tekijät eron syynä, 9 %:lla eronneista. Viidennen ryhmän, 9 %:ssa tapauksista, kirkosta eroamisen syynä oli kiel-

teinen kuva kirkosta ja yleinen kirkkokriittisyys. Muut tekijät olivat kirkosta eroamisen syynä vain 3 %:lla kirkosta eronneista. (Niemelä 2006, 216–219.)

Tutkimusten mukaan kirkosta eronneiden ja kirkosta eroamistaan todennäköisenä pitävien kuva kirkosta on yleensä neutraali tai perusmyönteinen: 40 %:lla kirkosta eroamista todennäköisenä pitävistä kuva kirkosta on melko myönteinen, 2 %:lla erittäin myönteinen, 38 %:lla kuva ei ole myönteinen eikä kielteinen. Joka viidennellä kirkosta eronneella tai eroamista harkitsevalla on melko tai erittäin kielteinen kuva kirkosta. Tällöin kirkosta eroamisen yleensä liittyvät pettymykset kirkkoa kohtaan ja kokemukset siitä, ettei kirkko ole sellainen kuin yksilö toivoisi. (Niemelä 2006, 208–210.)

3 TUTKIMUSKOHTENA NUORET AIKUISET

Nuorten aikuisten ikäryhmä ei ole homogeeninen massa, vaan se pitää sisällään elämäntilanteiltaan, arvoiltaan ja kulttuureiltaan hyvin erilaisia ihmisiä. Nuori aikuinen on käsitteenä haasteellinen jo pelkästään ikämäärittelyn osalta. Esimerkiksi valtionhallinnossa nuorina aikuisina pidetään 18 – 29-vuotiaita. Pidentyneen nuoruuden kulttuurissa nuori aikuisuus voi nykyään jatkua joskus pitkälle yli 30-vuotiaaksi asti. Kirkon näkökulmasta tarkasteltuna nuori aikuinen on kuitenkin henkilö, jota seurakuntien nuorisotyö ei enää tavoita. Nuoren aikuisuuden voi määritellä myös tietynlaisena elämänasenteena tai maailmankuvana. Nuorelle aikuiselle tyypillisinä piirteinä pidetään asettumattomuutta, itsenäistymistä ja oman identiteetin muodostumisen vaihetta. Usein myös monet pienten lasten vanhemmat pitävät itseään nuorina aikuisina vakiintuneesta elämäntilanteestaan huolimatta. (Hauta-Aho & Tornivaara 2009, 12.) Nuoren aikuisen käsite onkin siinänsä epäselvä, koska sillä tarkoitetaan usein hyvin erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Nuori aikuinen ei olekaan aina välttämättä ensisijaisesti ikäryhmä, vaan se voi olla myös elämäntapa ja maailmankuvamääritelmä. (Uskosta osallinen? 2011.)

3.1 Nuoret aikuiset, usko ja kirkko

Eri ikäryhmien uskonnollisuudessa on havaittavissa huomattavia eroja. Kristinuskolla ja järjestäytyneellä uskonnollisuudella ei ole nuorten elämässä yhtä vahvaa asemaa kuin vanhempien ihmisten elämässä. Alle 25-vuotiaista vain 37 % pitää itseään uskonnollisena. Ateisteja on kuitenkin vähän myös nuorten ikäluokissa. Nuoret suomalaismiehet näyttävät erityisen selvästi vähän uskonnollisina. He eivät käy uskonnollisissa tilaisuuksissa eivätkä juuri harjoita uskonnollisuutta yk-

sityisestikään. Alle 35-vuotiaista suomalaismiehistä puolet on tilastojen valossa uskonnollisesti täysin passiivisia: kaksi kolmesta nuoresta suomalaismiehestä osallistuu jumalanpalvelukseen harvemmin kuin kerran vuodessa ja lähes puolet ei osallistunut lainkaan viime vuosina. Vastaavan ikäisistä naisista vain joka viides ei ole viime vuosina osallistunut jumalanpalvelukseen kertaakaan. Noin joka viides, 19 %, alle 35-vuotiaista miehistä rukoilee viikoittain, kun taas vastaavan ikäisillä naisilla luku on 36 %. Alle 25-vuotiaista miehistä vain 47 % uskoo Jumalaan, vastaavasti samanikäisistä naisista Jumalaan uskoo 75 %. Lisäksi nuorten aikuisten identiteetti luterilaisina ja kristittyinä on heikompi kuin vanhempien ikäluokien: 15 – 24-vuotiaista vain 65 % pitää itseään luterilaisena ja 75 % kristittyinä. Evankelis-luterilaisella kirkolla ja kirkon jäsenyydellä ei ole nuorille yhtä paljon merkitystä kuin vanhemmille ihmisille. Alle 25-vuotiaista vain 23 % ei voisi kuvitella eroavansa kirkosta. Sitoutuminen kirkon jäsenyyteen kasvaa tosin yleensä iän myötä. (Niemelä 2003b, 192 - 196.)

Nuorten suomalaisten miesten vähäinen uskonnollisuus ei kuitenkaan ole uusi ilmiö. Jo vuonna 1962 ilmestyneessä mietinnössä kirkolliskokoukselle kannetaan erityisesti huolta nuorista miehistä. 20 – 45-vuotiaiden miesten kohdalla näytti jo tähän aikaan siltä, että seurakunnan aktiiviryhmissä heitä ei juuri nähty. Selitystä nuorten suomalaismiesten vähäisempään uskonnollisuuteen voidaan etsiä heidän yleisistä elämänasenteistaan. Jos alle 35-vuotiaita suomalaismiehiä verrataan muuhun väestöön, voidaan todeta, että heidän elämänasenteissaan korostuu esimerkiksi poikkeuksellisen voimakas usko teknologiaan, erityisesti 15 – 24-vuotiaina. He nauttivat riskeistä, rahan tärkeys korostuu, status ja hauskuus ovat tärkeitä. Yhteisöllisemmät tekijät kuten perheonni, läheiset pienryhmät tai ympäristöstä huolehtiminen, hengellisyys ja henkisyys ovat heille vähemmän merkityksellisiä kuin muille. Nuorten miesten asenteissa korostuvat erityisesti minäkeskeiset tekijät ja ulkoiset arvot. (Niemelä 2003b, 194.)

Nuorten aikuisten usko kirkon kykyyn antaa vastauksia ihmisen ongelmiin on heikompi kuin vanhempien ikäluokkien, erityisesti koskien muita kuin hengellisiä kysymyksiä. Hengellisten kysymysten osalta puolet nuorista uskoo kuitenkin kirkkoon pätevänä vastausten antajana ja jonkinlaisena auktoriteettina. Nuorten elämässä kirkon ja uskonnon ei koeta niinkään voivan antaa vastauksia muihin kuin hengelliseen elämänpiiriin kuuluviin kysymyksiin. Nuoret eivät myöskään koe, että Raamatun opetukset soveltuisivat nykyaikaan. Vain joka neljäs nuorista kokee ne sopiviksi myös meidän aikamme elämänohjeiksi. Nuoret eivät etsi vastauksia elämäkysymyksiinsä nimenomaan luterilaisen kirkon piiristä tai edes kristinuskosta. (Niemelä 2003b, 196–197.)

Vanhemmat ihmiset ovat olleet uskonnollisempia kuin nuoret niin kauan kuin asiasta on ollut saatavilla tutkittua tietoa. Eroja on perinteisesti selitetty seuraavilla kolmella tavalla: Perinteinen malli keskittyy jokaiseen ikävaiheeseen kuuluviin kehitysprosesseihin. Tässä tapauksessa iän myötä tapahtuvaa uskonnollistumista selitetään siten, että se on iän mukanaan tuomien kehitystehtävien tulos. Vaihtoehtoinen elämänkaarimalli selittää ikäkausien erojen johtuvan muutoksista sosiaalisissa rooleissa. Tällöin uskonnollisuuden vaikuttavina tekijöinä nähdään esimerkiksi lasten saaminen ja vanhemmuus tai omien vanhempien kuolema. Kolmas malli katsoo eri-ikäisten uskonnollisuuserojen johtuvan kohorttivaikutuksista. Eri aikakausina on erilaista elää ja kasvaa, ja erilaiset ulkoiset tekijät vaikuttavat eri tavoin eri sukupolviin. Tämä selitysmalli on aiheuttanut eniten ristiriitoja tutkijoiden välillä, erityisesti koskien sekularisaation vaikutusta. (Niemelä 2003b, 198–199.)

Tutkimusten perusteella nuorten aikuisten tärkein peruste kirkon jäsenyydelle on mahdollisuus kirkolliseen vihkimiseen. Tämän suosio on kuitenkin 2000-luvulla

laskenut nopeasti. (Niemelä 2006, 226.) Kirkon pitäisi pystyä vahvistamaan ja perustelemaan jäsenyyden merkitystä nuorelle aikuiselle, koska pelkkä perinne ei ole enää riittävä syy nuorille aikuisille kuulua kirkkoon. Jos kirkolliset toimitukset eivät ole ajankohtaisia nuoren aikuisen elämässä, ei kirkon jäsenyys välttämättä tunnu mielekkäältä. Harva ihminen haluaa maksaa säännöllisesti jäsenmaksua yhdistykselle, johon hänellä ei käytännössä ole mitään kontaktia, joka ei tunnu antavan mitään, ja jonka toimintaa hän ei juuri tunne. (Petterson 2006, 71.)

3.2 Nuoret aikuiset kirkosta eroajina

Tässä kappaleessa perehdytään tarkemmin nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen eri tutkimusten valossa.

Kati Niemelän mukaan kirkosta eroamisen lähtökohtana on usein se, että kirkon jäsenyys on menettänyt merkityksensä yksilön elämässä (Niemelä 2003a, 137). Kirkosta eroajien enemmistö on nuoria aikuisia, ja tyypillisin kirkosta eroaja onkin noin kolmissakymmenissä oleva mies pääkaupunkiseudulta. 66 % vuonna 2002 kirkosta eronneista oli 18 – 39-vuotiaita, ja kirkosta erotaan erityisen usein 20 – 29-vuoden iässä. (Niemelä 2006, 186.)

Kirkosta eroaminen on mahdollista jo 15-vuotiaana, mutta kirkosta eroamisten määrässä tapahtuu kasvua usein vasta noin viisi vuotta myöhemmin, 20 ikävuo-
den jälkeen. Tämän voidaan tulkita johtuvan siitä, että vaikka eroaminen on mahdollista jo 15-vuotiaana, sijoittuu vahvana siirtymäriittinä pidetty rippikoulu tähän ajankohtaan. Vaikka uskontoa ja kirkkoa ei koettaisikaan tärkeiksi, halutaan rippikoulu usein silti käydä, yleensä yhdessä ystävien kanssa. Täysi-ikäisyyden saavuttamisen jälkeen rippikoulun tarjoama identifioituminen kirkkoon hälvenee nuoren aikuisen mielestä ja tekee tilaa välinpitämättömyydelle, erityisesti kau-

pungeissa. Tähän ajanjaksoon liittyy myös usein ensimmäiseen omaan kotiin muuttaminen, joka näyttää usein olevan taustatekijänä kirkosta eroamiselle. Tätä voidaan selittää tiukentuneella taloudellisella tilanteella: pääkaupunkiseudun nuoria kartoittaneen tutkimuksen mukaan kirkosta eroamisen suurimmat syyt alueella ovat juuri välinpitämättömyys kirkkoa kohtaan ja haluttomuus maksaa kirkollisveroa. (Hjelm & Myllyniemi 2006, 129 – 131.)

Vuonna 2004 pääkaupunkiseudulla toteutettuun puhelinhaastatteluun osallistui 124 kirkosta eronnutta nuorta aikuista, joista 73 oli miehiä ja 51 naisia. Haastattelut olivat 20 – 39-vuotiaita. Puhelinhaastatteluaineiston perusteella nuorten aikuisten kirkosta eroamisen syissä korostuu varsinkin näkemys kirkosta tarpeettomana yhteisönä. Tutkimuksessa ilmeni, että kirkon henkilökohtainen merkityksettömyys oli ratkaiseva tai melko ratkaiseva syy erota kirkosta lähes kahdelle kolmesta. Lähes yhtä tärkeä syy oli haluttomuus maksaa kirkollisveroa. Erimielisyys kirkon kannanoton tai päätöksen kanssa oli ollut ratkaisevaa tai melko ratkaisevaa 39 %:lle eronneista. 14 % kirkosta eronneista piti ratkaisevana tai melko ratkaisevana syynä sitä, että he pitivät toista uskonnollista yhdyskuntaa paremmin itselleen sopivana. Joka kymmenennelle ratkaiseva syy oli omien vanhempien ratkaisu ja eroaminen omien vanhempiensa mukana. Pettymys kirkon työntekijää kohtaan oli ratkaisevaa tai melko ratkaisevaa vain 3 %:lle kirkosta eronneista nuorista aikuisista. Pettymys kirkon toimintaa kohtaan oli ratkaisevaa tai melko ratkaisevaa joka neljännelle, joskin se oli harvoin ainoa syy erota kirkosta, ja linkittyikin usein näkemykseen kirkon merkityksettömyydestä ja pettymyksiin kirkon päätöksentekoon. (Niemelä 2006, 187–189.)

Kati Niemelä on jakanut ryhmittelyanalyysin avulla kirkosta eronneet nuoret aikuiset neljään eri eroamistyyppiin. Tähän tutkimukseen hän käytti ”pääkaupunkiseudun nuorten aikuisten uskonnollisuus 2004” -kyselyn tuloksia. Suurimman

ryhmän muodostivat kirkkoon välinpitämättömästi suhtautuvat kirkollisveron välttäjät. Heitä ovat varsinkin ne nuoret aikuiset, jotka erosivat kirkosta, koska kirkolla ei ole heille merkitystä ja he eivät halua maksaa kirkollisveroa. Kaikkiaan 44 % kirkosta eronneista nuorista aikuisista luokitui tähän ryhmään. Uskonnollisesti he ovat passiivisia, eikä uskolla ole heille erityistä merkitystä. Toiseksi suurimman ryhmän muodostivat kirkon kannanottoihin pettyneet nuoret aikuiset. Heille on erityisen ominaista erimielisyys kirkon kannanottojen ja päätösten kanssa, eikä kirkolla ole heille yleensä myöskään merkitystä. Kaikkiaan 33 % kirkosta eronneista nuorista aikuisista ryhmittyi tähän ryhmään. Uskonnollisesti he ovat kaikkein passiivisimpia, eikä uskolla ole heille yleensä mitään merkitystä. 16 % nuorista aikuisista erosi kirkosta siksi, että jokin muu uskonnollinen yhteisö vastasi paremmin heidän ajatteluaan. Tutkimuksen perusteella tosiasiallisesti muuhun uskonnolliseen yhteisöön liittyi kuitenkin vain 9 %. Uskonnollisesti tähän ryhmään kuuluvat olivat erittäin aktiivisia. 7 % kirkosta eronneista muodostivat ne nuoret aikuiset, jotka olivat eronneet omien vanhempiansa mukana. Muut syyt olivat heille tyypillisesti vähämerkityksellisiä tai merkityksettömiä. Heidän joukossaan oli sekä uskonnollisesti aktiivisia että passiivisia. (Niemelä 2006, 190 – 191.)

Kati Niemelä toteaa nuorten aikuisten eroavan kirkosta ennen kaikkea siksi, että he eivät voi sitoutua kirkon sanomaan, ja koska kirkolla ei ole heille merkitystä. Tällöin he näkevät kirkon jäsenyyden sotivan omaa ajatusmaailmaansa vastaan, ja he alkavat mahdollisesti kokea kirkon jäsenyyden epärehelliseksi sekä itseään että muita kohtaan. Nuoret aikuiset kokevat myös usein ristiriitoja kirkon kannanottojen ja päätösten kanssa. Tällainen ristiriita voi käynnistää kirkosta etäällä olevan nuoren aikuisen kirkosta eroamisen. Kirkosta eronneista nuorista aikuisista jopa kahdelle kolmesta uskolla ei ole mitään tai juuri mitään merkitystä. Joka kymmenennelle kirkosta eronneelle uskolla on puolestaan paljonkin merkitystä, ja he ovat

usein liittyneet tai suunnittelevat liittymistä toiseen uskonnolliseen yhteisöön. Tämän taustalla ovat erityisesti kirkon oppia koskevat erimielisyydet, ja ettei kirkon nähdä vastaavan yksilön hengellisiin tarpeisiin. (Niemelä 2006, 221 – 223.) Jos yhteys kirkkoon on ollut löyhä, ei ihmisen elämä siitä eroamisen myötä muutu. Kirkon tarjoamat palvelutkaan eivät ole nykyään usein sidottuja evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyyteen. Kirkkoon kuulumattomat saavat käytännössä samat palvelut kuin kirkollisveronsa maksavatkin, sillä erolla, että kirkosta eronnut ihminen ei kuitenkaan voi toimia kummina. Edes kristillinen vakaumus ei välttämättä edellytä kirkon jäsenyyttä. (Pettersson 2006, 68.)

Nuorista aikuisista kielteisin kuva kirkosta on heillä, joiden eroamisen taustalla on pettymyksiä kirkkoa kohtaan. Nämä ovat usein pettymyksiä kirkon päätöksentekoa tai kannanottoja kohtaan, eivätkä liity yleensä henkilökohtaisiin asioihin. Pettymysten seurauksena kirkosta eronneista joka toisella on kielteinen kuva kirkosta. Myönteisimmät kuvat kirkosta ovat niillä, joiden eron taustalla ovat uskonnolliset ja katsomukselliset näkemykset, ja kaikkein myönteisin kuva on heillä, jotka kokevat jonkin muun uskonnollisen yhteisön vastaavan paremmin omaa ajatteluaan. Kielteinen kuva kirkosta on harvinainen kirkkoon välinpitämättömästi suhtautuvien kirkosta eroajien keskuudessa. (Niemelä 2006, 208–210.)

3.3 Nuoret aikuiset ja maallistuminen

Suomessa evankelis-luterilaisen kirkon jäseneksi on perinteisesti synnytty. Nykyaikajan nuoret aikuiset taas haluavat päättää itse omasta uskonnollisesta katsomuksestaan. Näin ollen kirkon jäsenyys tavan vuoksi ei miellytä nuoria aikuisia. Kriittisyys ilmenee asenteissa kirkon oppia ja luterilaista kirkkoa kohtaan. Puhuttaessa maallistumisesta on siis puhuttava rakenteellisesta maallistumisesta, jonka syyksi voidaan lukea nykypäivään soveltumattomaksi koettu evankelis-luterilaisen kir-

kon erityisasema Suomessa ja sen rooli itsestään selvänä uskonnollisena vaihtoehtona. Näin ollen kirkosta eroaminen ei välttämättä heijasta kriittisyyttä uskontoa kohtaan sinänsä. Jos maallistumista tarkastellaan kirkon opin näkökulmasta, niin suurin haastaja tulee kirkon itsensä sisältä: Kirkkoon kuulumattomat nuoret aikuiset ovat tilastoissa yleensä parhaiten näkyvä indikaattori etenkin evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisen vaikutusvallan vähentymisestä. Heitä huomattavasti merkittävämpi ryhmä on kuitenkin kirkon kuuluvat, itsensä ei-uskonnolliseksi mieltävät ihmiset. Kirkon ongelma ei siis välttämättä ole uskonnon katoaminen, vaan kuinka kirkon perinteinen asema suomalaisena instituutiona ja rooli siirtymäriittien eli kansanomaisten uskonnollisuuden peruselementtien tarjoajana riittää perusteeksi jäsenyydelle. (Hjelm & Myllyniemi 2006, 142–144.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenmäärä on laskenut hitaasti, mutta tasaisesti, kymmenen prosenttia viidessäkymmenessä vuodessa. Mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomien suomalaisten osuus on myös kasvanut. Myös kirkon sisällä on huomattava joukko ihmisiä, jotka kokevat kirkon ja seurakunnan etäisiksi. Jos kirkon jäsenyys on menettänyt merkityksensä ihmisen elämässä, on myös todennäköisyys erota kirkosta suuri. Sitoutuminen kirkon oppiin on myös vähentynyt. Se näkyy esimerkiksi niiden määrissä, jotka sanovat uskovansa kuolemanjälkeiseen elämään, ja pitkällä aikavälillä tarkasteltuna myös niiden osuudessa, jotka sanovat uskovansa Jumalaan kirkon opettamalla tavalla. Kirkon opillista antia ei koeta olennaiseksi eikä hengellistä tehtävää uskonnollisen sanoman välittäjänä kovin merkitykselliseksi. Suomalaiset osallistuvat jatkuvasti harvemmin jumalanpalveluksiin ja muihin perinteisiin säännöllisesti järjestettäviin seurakunnan tilaisuuksiin kuten nuorten ja varhaisnuorten ryhmiin. Pitempi-ajakaista sitoutumista vaativa toiminta ei kiinnosta ihmisiä enää kuten ennen. Aktiivisten kirkossakävijöiden määrä on laskenut kaikissa ikäryhmissä, mutta erityisesti nuorten aikuisten ja työikäisten joukossa. Näissä ikäryhmissä on eniten niitä,

joitka eivät osallistu jumalanpalveluksiin juuri ollenkaan. (Kääriäinen, Nieminen & Ketola 2003, 253–254.)

Heikolla yhteisöllisyydellä on usein yhteys uskonnollisuuteen: Ihmisryhmät, joiden yhteisölliset arvot ovat heikoimpia, ovat myös vähiten uskonnollisia. Tällaisia ovat esimerkiksi nuoret miehet. Yksilön itsemääräämisoikeutta korostava kaupunkimainen elämäntyyli vaikuttaa myös vähentävästi uskonnollisuuteen. Kaupungistuminen on nähty yhtenä maallistumista kiihdyttävänä tekijänä. Suomi jakaantuukin uskonnollisuuden perusteella kahteen osaan: pääkaupunkiseutuun ja muuhun Suomeen. Kristinusko on menettänyt asemaansa erityisesti pääkaupunkiseudulla, missä asuvat osoittautuvat niin uskonnollisiin yhdyskuntiin sitoutumisen, opillisten uskomusten kuin uskonharjoittamisen näkökulmista muita suomalaisia maallistuneemmiksi. Maaseudun perinteisempi ja yhteisöllisempi elämäntyyli säilyttää paremmin uskonnollisuutta kuin kaupunkimainen elämäntyyli. (Kääriäinen, Nieminen & Ketola 2003, 254.)

4 TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMENETELMÄ

4.1 Tutkimusongelmat

Tutkimukseni tarkoituksena on tutkia Ylivieskasta ja Alavieskasta kotoisin olevia kirkosta eronneita nuoria aikuisia sekä heidän henkilökohtaisia syitä, jotka johtivat kirkosta eroamiseen. Tarkoitukseni oli myös antaa kirkosta eronneille mahdollisuus kertoa näkemyksistään aiheesta ja tulla kuulluiksi asian tiimoilta.

Tutkimusongelmani tiivistettynä ovat:

1. Mistä syistä ylivieskalaiset ja alavieskalaiset nuoret aikuiset eroavat kirkosta?
2. Voidaanko nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen vaikuttaa?
3. Mitä kirkosta eronneet ylivieskalaiset ja alavieskalaiset nuoret aikuiset ajattelevat kirkosta ja uskosta?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, ja se toteutettiin haastattelututkimuksena. Haastattelin kuutta alun perin Ylivieskasta ja Alavieskasta kotoisin olevaa kirkosta eronnutta nuorta aikuista. Kvalitatiivisen tutkimuksen kautta pyrin saamaan haastateltavien ajatuksista mahdollisimman syvän kuvan. Laadin haastatteluja varten haastattelukysymykset (LIITE 1), jota käytettiin kaikissa haastatteluissa. Lisäksi esitin tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Haastatteluista kaksi toteutettiin henkilökohtaisesti läsnä ollen ja neljä puhelimitse. Nauhoitin kaikki haastattelut myöhempää purkamista varten. Jokainen haastateltava oli saanut kysymykset ennakkoon tutustuttavakseen. Haastateltavien etsimi-

sessä käytin apuna ylivieskalaisia ja alavieskalaisia henkilöitä, jotka saattoivat ehdottaa minulle kirkosta eronneita nuoria haastateltavaksi. Haastateltavia valittaessa pyrin siihen, että en tuntisi heitä ennestään. Periaatteena oli, että he eivät kuuluisi samaan ystäväpiiriin.

Kvalitatiivisen tutkimus perustuu usein tulkinnalliseen lähestymistapaan ja on oikeastaan nimitys ryhmälle hyvinkin erilaisia tutkimustapoja. Näille yhteistä on lähinnä pyrkimys ymmärtää ihmisten toimintaa ja löytää ilmiöiden yhteisiä merkityksiä. Ihmisen toimintaa selittäessä pyritään ymmärtämään toiminnan taustalla olevat tavoitteet ja syyt sekä motiivit. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tulkinta on yhteydessä taustaan ja asiayhteyksiin. Tutkimus korostaa kokonaisvaltaisuutta ilmiöiden tarkastelussa, mikä tarkoittaa esimerkiksi yhteiskunnallisen kontekstin huomioimista. Tavoitteena on kuvata ilmiöiden laatua, ei määrää, ja jokaista kvaliteettia tarkastellaan suhteessa kokonaisuuteen sekä sen osana. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yksilöitä tutkitaan heidän omissa ympäristöissään sijoittaen heitä heidän omiin historiallisiin ja sosiaalisiin konteksteihinsä. Sosiaalisen ympäristön ymmärtäminen on tärkeää pyrittäessä ymmärtämään yksilöiden toimintaa kokonaisuutena. Kvalitatiivinen tutkimus ei välttämättä pyri yleistyksiin, vaan tutkimuksen kohteena voivat olla muutamat tapaukset, joiden perusteella ilmiötä voidaan ymmärtää. (Niskanen 2011.)

Kaikki haastattelut toteutettiin tammi-helmikuussa 2011. Tämän jälkeen litteroin haastattelut tekstimuotoon. Tämä vaihe valmistui helmikuun 2011 lopussa. Kirjallisuuden etsimisen työtä varten aloitin keväällä 2010, ja aineistoa löytyikin melko paljon. Jopa niin paljon, että jouduin karsimaan valmiista työstä pois paljon sellaista informaatiota, mikä olisi ollut mielenkiintoista, mutta aiheen kannalta epäolennaista. Aineiston hankinnassa ongelmana oli, että vaikka aineistoa oli olemassa, niin kirjastoissa kirjoja oli huonosti saatavilla. Siksi kirjallisuusosiossa on osit-

tain välillisiä lainauksia, koska en saanut alkuperäisiä teoksia käyttöni. Sain hankittua kaiken tarvittavan aineiston tammikuussa 2011, jolloin aloitin myös työn teoriaosan kirjoittamisen. Työ valmistui kolmen kuukauden kovan työskentelyn tuloksena maaliskuussa 2011.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Käytin tutkimukseen kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Haastattelin kuutta alun perin Ylivieskasta ja Alavieskasta kotoisin olevaa kirkosta eronnutta nuorta aikuisia. Yksi haastateltavista oli liittynyt haastattelun aikaan takaisin kirkkoon. Kaikki haastateltavat saivat listan kysymyksistä hyvissä ajoin ennen haastattelua, jotta he ehtisivät tutustua kysymyksiin ennakkoon. Tarvittaessa esitin tarkentavia kysymyksiä. Haastattelun päätavoite oli tutkia alueen kirkosta eronneita nuoria aikuisia ja antaa heille mahdollisuus kertoa aiheesta omin sanoin. Haastateltavat pitivät haastattelujen henkilökohtaista luonnetta hyvänä asiana, samoin kuin sitä, että haastattelut toteutettiin tutkivalla ja neutraalilla otteella, ei arvostellen ja tuomiten. Haastattelut kestivät noin 10–15 minuuttia ja litteroituna haastatteluista saatiin materiaalia noin 20 sivua.

5.1 Kohderyhmän kuvaus

Kuudesta haastateltavista nuoresta aikuisesta viisi oli kotoisin Ylivieskasta ja yksi Alavieskasta. Haastateltavien ikäjakauma oli 19–23 vuotta. Haastateltavien sukupuolijakauma oli neljä miestä ja kaksi naista, mikä korreloi hyvin tilastotietoon, minkä mukaan suurin osa kirkosta eronneista on nuoria miehiä. Huomioitavaa on myös, että Ylivieskasta ja Alavieskasta oli suhteellisen vaikeaa löytää kirkosta eronneita nuoria aikuisia haastateltaviksi, erityisesti naisia.

Haastateltavat erosivat kirkosta 18–22-vuoden iässä, ja he olivat kaikki kirkosta erotessaan joko lukiolaisia tai ylioppilaita. Tämä oli varsin mielenkiintoista, sillä en valikoinut haastateltavia siten, että kaikkia yhdistää sama koulutustausta, vaan haastateltavien ryhmä muotoutui itsestään tällaiseksi. Haastateltavat olivat erot-

saan kirkosta joko naimattomia tai parisuhteessa, mikä tarkoittaa sitä, että yksikään heistä ei ollut vielä perustanut omaa perhettä. Herätysliiketaustaa haastateltavista oli vain kahdella henkilöllä kuudesta. Heidän taustansa liittyi herännäisyyteen. Huomioitavaa tässä on se, että herätysliiketaustan omaavat haastateltavat harkitsivat kirkosta eroamista pisimpään verraten muihin haastateltaviin.

Lähes kaikkien haastateltujen lähipiiriin kuuluu sekä kirkosta eronneita että ihmisiä, joille kirkko ja usko ovat tärkeitä. He ilmaisivat myös, että kummallakaan ryhmällä ei ollut minkäänlaista vaikutusta heidän päätökseensä erota kirkosta. Vain yksi haastatelluista kertoi, että hänen lähipiiriinsä (perheeseen ja lähisukuun) kuuluu lähinnä kirkosta eronneita ihmisiä ja että tämä vaikutti helpottavasti hänen päätökseensä erota kirkosta.

Kuuluu jonkun verran kirkosta eronneita ja jonkun verran myös tällaisia oikein uskovaisia, mutta varmaan suurimmaksi osaksi ihan niin kuin ihmisiä, jotka kuuluvat kirkkoon, mutta se ei millään tavalla näy heidän arjessaan tai muutakaan. En voi kyllä sanoa silleen, että tuttavien tai kavereitten mielipiteet oisivat vaikuttaneet erooni mitenkään (Nainen 1).

Tuota niin, koko perhe on eronnut kirkosta ja oikeastaan koko lähisukukin, että ei nyt sinänsä vaikuttanut muuten ku että oli helpompi erota sitte ihtekin...(Nainen 2).

Huomioitavaa on, että puolet haastatelluista mainitsi ainakin toisen vanhempansa uskonnolliseksi. Tästä voidaan päätellä, että haastatellut nuoret aikuiset ovat varsin itsenäisiä ja pohdiskelevia kirkosta eroamispäätöksessään, eikä kyse ole heidän kohdallaan ryhmän mukana kulkemisesta.

Suurin osa haastattelemistani nuorista aikuisesta tunnustautui ateisteiksi. Näin myös molemmat haastattelemaniset. Huomioitavaa on, että takaisin kirkkoon kummiuden takia liittynyt Mies4 tunnustautui myös ateistiksi. Yksi haastatelluista

tunnustautui pohdinnan jälkeen agnostikoksi. Yksi haastatelluista, Mies2, ilmaisi, että hänen uskonnollinen vakaumuksensa on vaikea määritellä, eikä hän luokitte-
 lisi sitä minkään valmiin uskontokunnan mukaan. Hänen mukaansa siinä on piir-
 teitä kristinuskosta ja itämaisista uskonnoista. Hän lisäsi myös henkiset asiat ja
 arvot itselleen tärkeiksi asioiksi. Lähes kaikkia haastateltuja yhdisti vastauksissa
 epävarmuus siitä, mikä heidän uskonnollinen vakaumuksensa oikein on. Vain
 yksi ilmaisi kantansa ehdottoman varmasti. Vastaukset olivat suurimmalla osalla
 muotoa ”kai se on lähimpänä...” ja ”varmaan se on...”. Tuloksista voidaan päätel-
 lä, että monelle nuorelle aikuiselle uskolla ei ole juurikaan merkitystä elämässä.
 Usein uskon asiaa pohditaankin vasta, kun elämässä vastaan tulevat vaikeat ajat
 tai kriisit.

*En osaa oikein vastata, että kai se on jossain...en mä oo ihan varma, kyllä mä
 ehkä johonkin uskon, että kai se on enemmän jotain agnostikkoo, mikä on lä-
 himpänä itseä (Mies 3).*

5.2 Haastateltavien kirkollinen tausta

Suurin osa haastatelluista mainitsi osallistuvansa kirkollisista toimituksista lähin-
 nä hautajaisiin, ristiäisiin ja kirkkohäihin. Jakauma tapahtui siten, että neljä kuu-
 desta haastatellusta mainitsi osallistuvansa hautajaisiin, kolme kuudesta ristiäisiin
 ja yksi kuudesta kirkkohäihin. Kaksi kuudesta haastatellusta ei maininnut osallis-
 tuvansa mihinkään kirkollisiin toimituksiin, ja kaksi kuudesta mainitsi jopa vältte-
 levänsä kirkollisia toimituksia.

*En oikeastaan osallistu kuin sukulaisten hautajaisiin ja semmosiin, mutta
 koitan välttää (Nainen 2).*

*No jos niinku kirkkohäät ja tämmöset hautajaiset ja ristiäiset lasketaan, niin
 kyllä aika säännöllisesti, kun jotain tällaisia tapauksia tulee (Mies 4).*

Nuorisobarometri 2006 mukaan kirkkoon aikoinaan kuuluneista, mutta itse eronneista henkilöistä suurin osa ei osallistu käytännössä koskaan uskonnollisiin tilaisuuksiin, ellei huomioida häitä, hautajaisia ja ristiäisiä (Myllyniemi 2006, 56). Haastateltujen vastaukset olivat yhteneväisiä barometrin tarjoamien tilastojen kanssa.

Haastatelluista nuorista aikuisista kaikki olivat käyneet rippikoulun ja heidät oli myös konfirmoitu. Kun kysyin, miksi he kävivät rippikoulun, paljastui, että puolet haastatellusta koki rippikoulun käymisen yleisen tavan mukaiseksi. Heistä sen käyminen kuuluu siihen ikään. Osa haastatelluista taas kävi rippikoulun, koska vanhemmat pakottivat. Lisäksi yksi haastatelluista mainitsi, että siihen aikaan ei oikeastaan ollut mahdollisuutta päättää itse, käykö rippikoulun vai ei.

Suurin osa haastatelluista nuorista aikuisista koki rippikoulun olleen positiivinen kokemus, vain yksi ei pitänyt. Muutama haastateltava mainitsi lisäksi rippikoulun olleen mukava kokemus siellä olevien ihmisten takia, ei niinkään uskonnollisista syistä. Muutama ei olisi halunnut mennä rippikouluun alun perin lainkaan.

Joo olen käynyt rippikoulun ja kyllä konfirmoitiin. Se vähän niinku rippikoulun käyminen kuulu asiaan siinä iässä, ja tota rippileiri oli kyllä mukava kokemus, oikeenki mieleenpainuva, mutta tota, mä en sitte tiiä, että oliko se niinkään uskonnollisista syistä mieleenpainuva, vaan se oli muuten vaan semmonen mukava setti olla siellä samanikästen nuorten kanssa viikko touhuilemassa (Mies 4).

Kaikesta tästä voidaan päätellä, että rippikoulu koetaan edelleen hyvin vahvasti kuuluvaksi suomalaiseen kulttuuriin, ja sillä on paikkansa ainakin niin sanottuna siirtymäriittinä. Huomioitavaa on myös, että jopa kirkosta eronneiden keskuudessa mielikuvat rippikoulusta ovat pääosin positiivisia.

Haastatelluista nuorista aikuisista seurakunnan toiminnassa on ollut mukana suurin osa. Tämä käsittää lähinnä seurakuntien nuorisotoiminnan. Vain muutama ilmoitti, että ei ole koskaan ollut mukana minkäänlaisessa seurakunnan järjestämässä toiminnassa. Huomioitavaa on, että jopa puolet haastatelluista mainitsi käyneensä seurakunnan järjestämän isoskoulutuksen ja toimineensa seurakunnan rippikoulussa isosena vähintään kerran, parhaimmillaan jopa kolme kertaa. Yksi haastatelluista mainitsi toimineensa aikoinaan seurakunnan kerhoissa ohjaajana, ja lisäksi yksi ilmoitti olleensa lapsena mukana seurakunnan kerhotoiminnassa kuten kokkikerhoissa ja hän piti niitä todella hienona asiana. Tästä voidaan päätellä, että seurakunnan toiminta tavoittaa ihmiset hyvin vielä lapsina ja nuorina, mutta aikuisuuden myötä seurakuntayhteys usein katoaa. Esimerkiksi Nainen1 mainitsi, että isosena olon jälkeen seurakunnan toiminta loppui hänen kohdallaan. Tämäkin on huomioimisen arvoinen asia, sillä seurakunnan toiminta tavoittaa nuoria aikuisia varsin huonosti, mikä voi johtaa kirkosta vieraantumiseen.

Joo oon mä niinku isosena itsekin ollut, mutta ymmärrettävöistä syistä en ole enää. Että sillon ylä-asteella tai sitte niinku rippikoulun jälkeen niin oon jonkun verran ollu niinku mukana tossa kirkon nuorisotoiminnassa (Mies 3).

Oon käynyt seurakunnan isoskoulutuksen ja oon ollu isosena ainakin kolmella leirillä (Mies 2).

5.3 Tarkastelussa ero kirkosta

Kirkosta eroaminen ei tapahtunut yhdelläkään haastatelluista hetken mielijohteesta, vaan kaikki erosivat vasta pitkän pohdinnan jälkeen. Vastausten mukaan mietintäaika oli haastattelemini nuorten aikuisten kohdalla jopa 2-5 vuotta. Syyt pitkään pohdintaan vaihtelivat, sillä Nainen1 kertoi pohtineensa asiaa jo valmiiksi pitkään, mutta jätti vielä kirkosta eroamisen tultua mahdolliseksi yhden vuoden mietintäaika, jos vaikka mieli muuttuisi. Toisaalta Mies1 mainitsi, että erosi kir-

kosta vasta täysi-ikäisenä, koska tiesi, etteivät hänen vanhempansa antaisi lupaa erota kirkosta ennen täysi-ikäisyyttä.

Ensimmäiset ajatukset alkoivat siinä ala-asteen lopussa 5-6 luokalla, ja sen jälkeen mietin sitä periaatteessa siihen 18-vuoden ikään asti, koska tiesin etteivät vanhempani antaisi lupaa erota kirkosta. Odotin että olen tarpeeksi vanha ja voin itse erota (Mies 1).

Kysyttäessä tapaa, jolla kirkosta erottiin, selvisi, että kaikki haastatellut erosivat kirkosta käyttäen Eroakirkosta.fi-palvelua. Nainen1 mainitsi syyksi palvelun käytölle sen, että se on helpoin tapa erota kirkosta. Hän myös piti palvelua hienona asiana.

Suurimmaksi haastattelemini kirkosta eronneiden nuorten aikuisten kirkosta eron syyksi paljastuivat uskonnolliset ja katsomukselliset näkemyserot kirkon kanssa, joka kävi ilmi jokaisen haastatellun vastauksesta. Suurin osa haastatellusta mainitsi kirkosta eroamisensa syyksi uskon puutteen, ja sekkin yksi, joka ei näin maininnut, ilmaisi, että kristinusko ei mene yksin hänen uskonsa kanssa. Tästä voidaan vetää johtopäätös, että yksikään haastattelemistani nuorista aikuisista ei usko kristinuskoon kirkon opettamalla tavalla, mikä on varsin huomioimisen arvoinen asia. Tässä yhteydessä selvisi myös, että suurin osa vastanneista ei usko Jumalaan. Osa ei voinut allekirjoittaa kirkon oppeja, ja kirkon maailmankatso- muksen ja maailmankuvan koettiin eroavan omasta. Myös näkemyserot ja yh- teenkuuluvuuden tunteen puuttuminen kirkon kanssa mainittiin. Lisäksi Mies3 mainitsi kirkossa olevan asioita, joita hän ei itse hyväksy, ja koki sen yhdeksi syyksi kirkosta eroamiselleen.

En kokenut että kirkolla on minulle hirveenä annettavaa, enkä kokenu että minulla on hirveenä annettavaa kirkolle, enkä kokenu, että tämä kristinusko nyt niinku menee enää millään tavalla yksin omien uskomuksieni kanssa. Siinä pääsyyt (Mies 2).

Ihan vaan sellainen, että en kokenut mitään tarvetta kuulua tällaiseen instituutioon, mihin en millään tavalla usko tai minkä oppeja en voi allekirjoittaa, niin se vaan tuntu tosi turhalta. Niin että sen takia erosin (Nainen 1).

No lähinnä se henkilökohtainen uskonpuute itellä, kun tota ite en sillä lailla Jumalaan sanan merkityksessä usko niin se pitkään tuntu siltä, ettei tässä oo mitään tolkkua, mutta sitten ku armeijassa oli nii se oli oikeastaan ensimmäinen paikka missä siitä oli konkreettista hyötyä, ettei kuulunut kirkkoon, kun ei tarvinnu lähtä kaikenmaailman iltahartauksiin ja tämmösiin jossain mehtässä seisoen ja kuunnellen pappia tai iltahartauksissa seisoa ja pittää muodossa varttia niin musta tuntu, et nyt on hyöä paikka sit erota (Mies 4).

Saamani tutkimustulokset korreloivat Kati Niemelän toteamuksen kanssa, minkä mukaan nuoret aikuiset eroavat kirkosta ennen kaikkea siksi, että he eivät voi sioutua kirkon sanomaan, ja koska kirkolla ei ole heille merkitystä. Kirkosta eronneista nuorista aikuisista jopa kahdelle kolmesta uskolla ei ole mitään tai juuri mitään merkitystä. (Niemelä 2006, 221 – 223.)

Toinen suuri syy kirkosta eroamiselle oli haastateltavien kohdalla se, etteivät he kokeneet kuulumista kirkkoon hyödylliseksi, vaan kirkko nähtiin suorastaan turhana. Mies2 kertoi, että ei kokenut kirkolla olevan mitään annettavaa hänelle, eikä hänellä kirkolle. Mies4 totesi, että kirkosta eroamisella saavutti armeijassa suorastaan hyötyä, kun sen seurauksena ei tarvinnut osallistua iltahartauksiin.

Huomattavaa on, että yksikään haastatelluista ei maininnut taloudellisia syitä tai kirkollisveroa kirkosta eroamisen syiden yhteydessä, mikä kertoo siitä että haastateltujen nuorten aikuisten kohdalla syyt eroon ovat ennen kaikkea opillisia ja katsomuksellisia.

5.4 Nuorten aikuisten ajatuksia kirkosta

Suurin osa haastatellusta kertoi, että ei voisi ajatellakaan kirkkoon takaisin liittymistä. Yksi haastatelluista voisi kuvitella liittyvänsä takaisin kirkkoon joskus tulevaisuudessa, ja tälle syiksi hän nimesi esimerkiksi kirkkohäät, mutta ei maininnut minkäänlaisia uskonnollisia syitä. Lisäksi yksi haastatellusta oli haastattelun aikaan liittynyt takaisin kirkkoon voidakseen toimia kummina. Hän totesi kummiuden olevan niin suuri kunniatehtävä, että lähimmäisenrakkauden hengessä hän liittyi takaisin kirkkoon voidakseen hoitaa näitä tehtäviä. Huomion arvoista on, että hän ei maininnut kirkkoon palaamiselle minkäänlaisia uskonnollisia syitä.

Kysyttäessä syitä sille, miksi kirkkoon palaaminen tuntuu suurimmasta osasta haastatelluista hyvin epätodennäköiseltä, olivat vastaukset seuraavanlaisia: kirkkoon kuulumisesta ei ole heille mitään hyötyä, heidän ajattelutapansa on liian erilainen verraten kirkkoon, kirkko on menettänyt merkityksensä heidän elämässään, haluttomuus kuulua uskonnolliseen organisaatioon sekä uskon puute.

En, en ikinä. Kuten aiemmin sanoin kristinuskolla ei hirveenä nyt oo enää yhtymäkohtia mun elämän kanssa. Tai en koe, että niinku haluaisin kuulua tämmöseen uskonnolliseen organisaatioon, mitä kirkko niinku edustaa pääasiassa minulle (Mies 2).

Tuloksista voidaan vetää johtopäätös, että nuorten aikuisten, joiden ero kirkosta johtuu uskon puutteesta, saaminen takaisin kirkon yhteyteen on hyvin epätodennäköistä. Kirkon jäsenyys ilman uskon heräämistä, vain tavan vuoksi, olisi pakotettua ja jopa epärehellistä sekä itseä että kirkkoa kohtaan. Tällaisten nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen on siis hyvin vaikeaa, ellei mahdotonta vaikuttaa. Jos kyse on merkityksen menetyksestä nuoren aikuisen elämässä tai se, että kirkosta ei koeta olevan hyötyä, voidaan asialle kenties jopa tehdä jotain. Tämä vaatii kyläkin uusien toimintatapojen kehittämistä sekä laajaa tutkimusta nuorten aikuisten

odotuksista kirkkoa kohtaan. Toisaalta täytyy muistaa, että osa kirkosta eronneista palaa mahdollisesti takaisin kirkon piiriin myöhemmin elämässään, uskonnollisuuden herätessä tai toimiakseen kummina tai saadakseen kirkollisen vihkimyksen tai kirkolliset ristiäiset. Juuri tällaiset käytännölliset kirkon palvelut tuntuvat kiinnostavan työkäisiä sekä nuoria aikuisia.

Yksikään haastatelluista ei kokenut elämän ainakaan huonontuneen kirkosta eroamisen jälkeen, puolet mainitsi elämän jopa parantuneen eron myötä, sillä he kokivat olonsa henkisesti paremmaksi ja vapautuneemmaksi. Loput, eli toinen puolisko haastatelluista, kertoivat, että elämä ei ole muuttunut mitenkään kirkosta eroamisen jälkeen. Huomioitavaa on, että, Mies4:n mukaan, muutosta ei tapahtunut mihinkään suuntaan myöskään kirkkoon palaamisen jälkeen. Toisaalta muutama mainitsi yhdeksi muutokseksi elämässä sen, ettei tarvitse maksaa kirkollisveroa, mutta sitä pidettiin toissijaisena asiana. Yksi henkilö ilmaisi lisäksi, että armeijassa kirkosta eroaminen vaikutti helpottavasti elämään, mutta siviilissä asialla ei ollut mitään vaikutusta. Henkilöt, jotka kokivat elämänsä parantuneen kirkosta eroamisen myötä, kertoivat olonsa olevan vapautuneempi, koska heidän ei enää tarvinnut kuulua pakolla mihinkään, mitä he eivät tunne omakseen. Tästä voidaan päätellä, että kuuluminen kirkkoon tavan vuoksi tuntuu nuorista aikuisista suorastaan epärehelliseltä, mikä voi aiheuttaa henkistä pahaa oloa. Eroaminen kirkosta poistaa tämän pahan olon, sillä eron myötä kirkon jättäneen on mahdollista olla rehellinen sekä itseään että kirkkoa kohtaan.

Ei oikeastaan, lähinnä sillä tavalla, että on parempi mieli nyt, kun ei tarvitse pakolla kuulua mihinkään uskontoon (Mies 1).

Ei ole muuttunut mitenkään (Nainen 2).

Puolet haastatellusta ei uskonut kirkon voivan tarjota heille mitään. Yksi kuudesta kertoi voivansa ottaa pahan päivän tullen vastaan kirkon ruoka-apua, mutta muu-

ten kirkolla ei hänen mukaansa ole hänelle mitään tarjottavaa. Muutama haastattelusta mainitsi kirkon voivan tarjota heille käytännön asioita, kuten kummina toimimisen, kirkkohäät, hautauspalvelun sekä hautajaiset ja ristiäiset. Jakauma heidän kohdallaan meni siten, että yksi henkilö mainitsi hautajaiset ja ristiäiset, toinen kummina toimimisen, kirkkohäät ja hautauspalvelun. Luonnollisesti kummiuden takia kirkkoon takaisin liittynyt Mies4 puhui kummiuden puolesta.

Kysymyksen sivutuotteena haastateltavat paljastivat lisäksi mielenkiintoisia asioita: Mies1 mainitsi häntä häiritsevän sen, että yliopistolla ”tyrkytetään” ihmisille uusia testamentteja, ja hän toivoi, että ne vietäisiin ihmisille, joita ne kiinnostavat. Voidaan siis päätellä, että hän haluaisi tulla jätetyksi rauhaan kirkon taholta. Mies3 ei keksinyt mitään, mitä kirkko voisi tarjota tähän elämäntilanteeseen ja tällä hetkellä, mutta hän jätti auki vaihtoehdon, että kirkko voisi tarjota hänelle joskus jotain. Nainen1 toivoi, että maailmassa mentäisiin siihen suuntaan, että kirkollisten ristiäisten ja hautajaisten ohella kauniita ajatuksia voitaisiin jakaa samankaltaisessa tilanteessa myös ilman kirkkoa ja ilman, että uskonto on läsnä. Hän ilmaisi kuitenkin myös, ettei kirkon tarjoamille ristiäisille ja hautajaisille ole tällä hetkellä hänestä juurikaan vartenotettavia vaihtoehtoja. Tästä syystä hän kertoi, että kirkko voi tarjota ne hänelle. Nainen2 mainitsi kirkkohäät, mutta ilmoitti samalla, että ne eivät ole hänelle tärkeä asia. Hän mainitsi myös kirkon tarjoaman tuen ja turvan, mitkä voisivat hänen mukaansa olla joillekin ihmisille tärkeitä asioita, joita kirkko voisi tarjota, mutta totesi samaan hengenvetoon, että niitä saa kyllä muualtakin.

No kai se on just tämä esimerkiksi kummina toimiminen ja sitten tulevaisuudessa kirkkohäät ja ilmeisesti jonkinlainen hautapaikkapalvelu, jos sen sinne asti ajattelee. En muuta kyllä keksi. Käytännön juttuja (Mies 4).

Kaikki tämä tukee sitä päätelmää, että nuoret aikuiset elävät elämän ruuhkavuosia, ja he kaipaavat kirkolta lähinnä ajankohtaisia ja käytännöllisiä asioita, ku-

ten kirkkohäitä, hautajaisia ja ristiäisiä. Kaikki nuoret aikuiset eivät välttämättä ajattele kaikkea näin pitkälle, minkä takia heistä voi tuntua, ettei kirkolla ole heille kerrassaan mitään tarjottavaa. Joidenkin kohdalla mieli voi myöhemmin elämässä muuttua, toisten ei.

Haastateltavien nuorten aikuisten mielipiteet kirkon opista ja uskosta olivat suhteellisen ristiriitaisia, sillä tämän kysymyksen kohdalla haastateltujen vastaukset eriytyivät toisistaan melkoisen paljon. Kaksi kuudesta kertoi suhtautuvansa kirkon oppeihin ja uskoon varsin kriittisesti, mutta toisaalta myönsi oppien sisältävän myös hyviä asioita, kuten esimerkiksi lähimmäisenrakkauden. Kaksi kuudesta haastatellusta ilmoitti mielipiteensä kirkon uskoa kohtaan olevan neutraali. Kaksi kuudesta mainitsi, että ei usko kirkon oppeihin lainkaan. Huomioitavaa on, että yhdenkään haastatellun mielipide kirkon opista ja uskosta ei ollut täysin positiivinen. Kirkosta eronneiden nuorten aikuisten kohdalla tulos ei ole valtavan yllättävä, vaan oli oikeastaan jopa odotettavissa.

Haastatelluilla oli jälleen tarjota paljon kiintoisia näkökulmia aiheesta. Mies2 ilmaisi, että hän pitää kirkkoa aikansa eläneenä instituutiona, millä ei ole nyky maailmassa oikeastaan mitään virkaa. Kirkon opista hän mainitsi, että kirkon oppien sisältämä yleishumanismi ja lähimmäisenrakkaus ovat positiivisia asioita, mutta niiden pitäisi olla osa ihmisten elämää myös ilman kristinuskoa tai kirkkoa. Hän kertoi myös uskon olevan hyvin henkilökohtainen asia, samoin kuin sen tarvitsee ko ihminen uskon harjoittamiseen kirkkoa. Mies3 kertoi myös pitävänsä lähimmäisen rakkautta tärkeänä asiana, ja kirkon oppien sisältävän paljon hyvää, mutta ilmaisi myös, että kirkon arvoissa on paljon asioita, joita hän ei voi hyväksyä. Tässä yhteydessä hän mainitsi tarkoittavansa erityisesti vanhaa testamenttia ja sen sisältöä. Mies4 jatkoi samalla linjalla mainiten, että hänestä on epäloogista nojata uskoaan kirjaan, joka on kirjoitettu kaksituhatta vuotta sitten, koska hänestä ajat

ovat muuttuneet, ja Raamattu on hänestä vanhentunut. Hän ilmaisi ajattelevansa kaiken loogisesti. Nainen1 kertoi, että perusajatus kirkon opeissa on hänestä oikein herttainen, koska niillä pyritään tekemään ihmisille parempi olo, mutta hän piti samalla uskoa kristinuskoon absurdina asiana.

No oma mielipiteeni kirkosta on, että en nyt koe kirkkoa tarpeelliseksi, suhtaudun kirkkoon aika kriittisesti. Minusta kirkko on aikansa elänyt instituutio ja sillä ei mielestäni nykymaailmassa oo hirveenä virkaa. Kirkon opista ei siitäkään nyt hirveenä oo niinku positiivista sanottavaa tai siis onhan siinä tietysti tämmönen yleishumanismi ja tämmönen niinku lähimmäisenrakkaus ja muut asiat, mutta mun mielestä ne voi kyllä ihan niinku olla osa ihmisen elämää ilman mitään kristinuskoa tai kirkkoaki. Ja sitten taas tuosta uskosta nii sen verran, että siis sehän on jokaisen oma asia tuo usko ja sitten se, että tarviiko ihminen siihen kirkkoa vai ei niin se on jokaisen oma asia. Enkä siis sillä millään tavalla halua arvostella niinku ihmisiä, jotka on niinku uskossa kristinuskon oppien mukaan, se ei vaan nyt vastaa mun omia uskomuksiani (Mies 2).

Haastateltujen vastauksissa korostui suurimman osan kohdalla jälleen uskon puute, mikä johti siihen, että mielipide kirkon oppia ja uskoa kohtaan oli usean kohdalla varsin ristiriitainen. Kirkon opeissa koettiin olevan paljon hyvää, varsinkin yleisen humanismin tasolla. Positiivisin asia kirkon opeissa oli haastateltujen valossa lähimmäisenrakkaus. Kirkon uskosta haastatelluilla ei ollut niin positiivista sanottavaa, sillä mielipiteet vaihtelivat lähinnä neutraalista suhtautumisesta kriittiseen suhtautumiseen, mikä johtui usean kohdalla siitä, että ei itse usko.

Kirkon kannanotoista ja julkisesta kuvasta haastatellut nuoret aikuiset ajattelivat seuraavaa: Noin puolet vastaajista ei ollut seurannut kirkon kannanottoja ja heidän mielipiteensä oli neutraali. Vain yksi haastatelluista ilmaisi kantansa kirkon kannanotoista olevan varovaisen positiivinen, ja kahdella kuudesta mielipide kirkon kannanotoista oli negatiivinen. Muutamalla haastateltavalla ei ollut minkäänlaista kantaa kirkon julkisesta kuvasta. Neljällä kuudesta kuva oli enemmän tai

vähemmän negatiivinen. Yksikään haastatelluista nuorista aikuisista ei ilmaissut pitävänsä kirkon julkista kuvaa positiivisena. Lisäksi oli mielenkiintoista huomata, että kahden haastateltavan mielestä kirkko on liikaa esillä julkisuudessa. Kaksi toi kysymyksen yhteydessä esille homoseksuaalien aseman kirkossa. Lisäksi asian tiimoilta mainittiin naispappeus.

Haastateltavat selittivät mielipiteitään seuraavasti: Mies2 ilmaisi, että hänestä kirkon kannanotot ovat niin ristiriitaisia, että hänestä kirkon piirissä on meneillään sisäinen kriisi. Mies3:n mielestä kirkko ja valtio eivät kuulu yhteen, eikä kirkon kannanotoilla pitäisi olla Suomessa merkitystä. Mies4 kertoi, että kirkkoa pitäisi hänestä nykyaikaistaa, sillä hänen mielikuvansa kirkosta on varsin konservatiivinen. Hänestä oli myös outoa, että vaikka kirkon opit ovat hänen mukaansa tuhansia vuosia vanhoja, niin niitä siteerataan vielä tänäkin päivänä. Tässä yhteydessä hän mainitsi myös Raamatun. Toisaalta hän huomioi, että kirkon mielipiteet ovat olleet hänen mukaansa järkeviä julkisuudessa, joten hänen mielikuvansa kirkon kannanotoista oli positiivinen. Nainen1 ilmaisi kirkon kannan lesboja ja homoja kohtaan olevan syynä hänen negatiiviseen kuvaansa kirkon kannanotoista ja julkisesta kuvasta.

Tuloksiani tukee Kati Niemelän toteamus siitä, että nuorista aikuisista kielteisin kuva kirkosta on heillä, joiden eroamisen taustalla on pettymyksiä kirkkoa kohtaan. Pettymykset liittyvät usein kirkon päätöksentekoon tai kannanottoihin. Kielteinen kuva kirkosta on harvinainen kirkkoon välinpitämättömästi suhtautuvien kirkosta eroajien keskuudessa. (Niemelä 2006, 208–210.)

5.5 Vapaa sana

Haastattelujen lopuksi annoin haastateltaville kirkosta eronneille nuorille aikuisille mahdollisuuden vapaaseen sanaan, jossa he saivat halutessaan kertoa lisää haluamastaan asiasta tai sanoa lopuksi jotain, mitä he haluaisivat painottaa. Kolmella kuudesta haastateltavasta ei ollut mitään lisättävää tai sanottavaa.

Mies1 halusi korostaa, että hänellä ei ole mitään kristinuskoa tai mitään muutaakaan uskontoa vastaan, mutta hänestä kristinuskolla on hyvin dominoiva asema Suomessa. Tämän takia hän toivoi, että muitakin ajattelutapoja, kuten ateismia, tuotaisiin enemmän esille julkisuudessa, jotta ne saisivat mahdollisuuden ihmisten silmissä. Lisäksi hän painotti, että uskoa ei saisi tyrkyttää kenellekään pakolla.

Mies2 totesi, että vaikka hän ei koe kirkkoa tarpeelliseksi, niin hän kyllä ymmärtää sen, että kirkko on joillekin ihmisille keskeinen henkisen elämän tukipilari. Toisaalta hän mainitsi, että hänestä kristinusko ja kirkko ovat aiheuttaneet instituutiona paljon pahaa ympäri maailmaa. Hänestä kirkon vaikutusvaltaa voitaisiin vähentää ja erottaa valtiokirkko henkisestä mallista. Hän lisäsi myös, että ihmisen henkilökohtainen usko ei hänestä tarvitse välttämättä hienoja kirkkorakennuksia, vaan on aina ihmisen itsensä ja muiden ihmisten välinen asia, kuka kokee kirkon tarpeelliseksi ja kuka ei.

Mies3 kertoi vielä, että hänestä jotkut kirkon periaatteet ovat hyviä, ja usko on niin henkilökohtainen asia, että siitä pitäisi olla pakollisuus ja tyrkyttäminen täysin poissa. Hänen mielestään jokainen saa uskoa mihin haluaa, ja lopuksi hän totesi vielä, että jokaisesta uskonnosta löytyy hyviä asioita, mutta niin löytyy huonojakin.

Mies4 ei keksinyt enää mitään lisättävää. Nainen1 kiitteli, että kysymykset olivat kattavat, mutta hänellekään ei tullut mieleen lisättävää. Nainen2 totesi, että hänellä ei ole oikeastaan mitään lisättävää.

6 POHDINTA

Tutkimukseni myötä sain mielestäni hyvin vastauksia asettamiini tutkimusongelmiin, vaikkakin näiden vastausten saamiseksi oli haastateltavien vastauksia osin analysoitava ja tulkittava varsin tarkasti ja kokonaisvaltaisesti.

Ensimmäinen tutkimusongelmani oli ”Mistä syistä ylivieskalaiset ja alavieskalaiset nuoret aikuiset eroavat kirkosta?”. Suurimmaksi haastattelemini kirkosta eronneiden nuorten aikuisten eron syyksi paljastuivat uskonnolliset ja katsomukselliset erot kirkon opista, joka kävi ilmi jokaisen haastatellun vastauksesta. Suurin osa mainitsi kirkosta eroamisensa syyksi uskon puutteen. Yksikään haastattelemistani nuorista aikuisista ei usko kristinuskon opettamalla tavalla. Suurin osa vastanneista ei uskonut myöskään Jumalaan. Toinen suuri syy kirkosta eroamiselle oli haastateltavien kohdalla se, etteivät he kokeneet kuulumista kirkkoon hyödylliseksi, vaan kirkko nähtiin suorastaan turhana. Taloudelliset syyt, kuten kirkollisvero, eivät tutkimuksen valossa ole haastattelemini nuorten aikuisten kirkosta eroamisen taustalla.

Toinen tutkimusongelmani oli ”Voidaanko nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen vaikuttaa?”. Tähän kysymykseen on mahdotonta antaa yksiselitteistä vastausta, mutta suuntaviivoja voidaan tarjota. Nuorten aikuisten, joiden ero kirkosta johtuu uskon puutteesta, saaminen takaisin kirkon yhteyteen on heidän vastaustensa valossa hyvin epätodennäköistä. Näissä tapauksissa kirkon jäsenyys, ilman uskon heräämistä vain tavan vuoksi, olisi pakotettua ja jopa epärehellistä sekä heitä itseään että kirkkoa kohtaan. Tällaisten nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen on siis hyvin vaikeaa, ellei mahdotonta vaikuttaa. Jos kyse on kirkon merkityksen menetyksestä nuoren aikuisen elämässä tai se, että kirkosta ei koeta olevan hyötyä, voidaan asiaan parhaassa tapauksessa vaikuttaa. Tämä vaatii uusien toimintatapojen

kehittämistä sekä laajaa tutkimusta nuorten aikuisten odotuksista kirkkoa kohtaan. Osa kirkosta eronneista palaa tosin mahdollisesti takaisin kirkon piiriin myöhemmin elämässään uskonnollisuuden herätessä tai toimiakseen kummina tai saadakseen kirkollisen vihkimyksen tai kirkolliset ristiäiset. Juuri tällaiset käytännölliset kirkon palvelut kiinnostavat työikäisiä sekä nuoria aikuisia.

Kolmas tutkimusongelmani oli ”Mitä kirkosta eronneet ylivieskalaiset ja alavieskalaiset nuoret aikuiset ajattelevat kirkosta ja uskosta?”. Luonnollisesti kirkosta eronneilla nuorilla aikuisilla ajatukset kirkosta ja uskosta eivät ole kovin positiivisia. Haastateltujen vastauksissa korostui suurimman osan kohdalla jälleen uskon puute, mikä johti siihen, että mielipide kirkkoa, sen oppia ja uskoa kohtaan oli usean haastateltavan kohdalla varsin ristiriitainen. Kirkon opeissa koettiin olevan paljon hyvää, varsinkin yleisen humanismin tasolla. Positiivisin asia kirkon opeissa oli haastateltujen valossa lähimmäisenrakkaus. Kirkon uskosta haastatelluilla ei ollut niin positiivista sanottavaa, sillä mielipiteet vaihtelivat lähinnä neutraalista suhtautumisesta kriittiseen suhtautumiseen, mikä johtui usean kohdalla siitä, että he eivät itse usko kirkon opettamalla tavalla. Huomioitavaa on, että yhdenkään haastatellun mielipide kirkon opista ja uskosta ei ollut täysin positiivinen. Kirkosta eronneiden nuorten aikuisten kohdalla tulos ei ole valtavan yllättävä, vaan oli oikeastaan jopa odotettavissa.

Ongelmaan nimeltä ”nuoret aikuiset ja kirkko” ei ole olemassa yksinkertaista vastausta. Uskoisin kuitenkin, että tilanne ei ole toivoton. Nuoria olisi hyvä kuulla jo hyvissä ajoin siitä, mitä he kaipaavat kirkolta sen jälkeen, kun he ovat kasvaneet ulos nuorisotyön piiristä. Laajempaa kartoitettavaa tutkimusta nuorten aikuisten toiveista kirkkoa kohtaan tarvitaan. Kirkon täytyy kehittyä ja vastata uusiin haasteisiin, sillä jokainen uusi sukupolvi eroaa edellisestä. Tästä syystä en voi painot-

taa liikaa aihetta koskevan tutkimuksen tärkeyttä. Vain sen kautta ajan tuomiin haasteisiin on mahdollista reagoida.

Ennen kaikkea nuorille aikuisille olisi luotava tunne siitä, että kirkolla on merkitystä heidän elämässään, ja heille on olemassa luonteva paikka kirkossa. Näin saataisiin pidettyä kirkon piirissä ainakin osa niistä nuorista aikuisista, joiden eropohdinnan syy ei ole uskon puute. Kaikkien nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen ei ole mahdollista vaikuttaa.

Uskon että tutkimukseni luotettavuus on varsin hyvällä tasolla, sillä anonymisti haastattelemanuoret aikuiset jakoivat nimettömyyden suojista kaiken, mitä luultavasti halusivatkin aiheesta sanoa. Lisäksi heillä oli haastattelun lopussa vielä mahdollisuus vapaaseen sanaan, ettei yksikään heidän mielestään tärkeä asia jäisi sanomatta. Tutkimuksen luotettavuutta nostaa myös se, että en tuntenut haastateltavia ennestään, ja he eivät kuuluneet samaan ystäväpiiriin. Koen myös, että haastattelun käyttö tutkimusmetodinä oli onnistunut valinta. Uskon, että haastateltavien saadessa kertoa aiheesta omin sanoin, saatiin irti asiasta enemmän. Lisäksi uskon, että onnistuin luomaan haastattelutilanteista luonnollisia tilanteita, joissa haastateltavat uskalsivat jakaa omia mielipiteitään rehellisesti. Asetuin heti aluksi puolueettoman tarkkailijan asemaan, joka ei tuomitse mitään heidän kertomaansa mielipidettä tai vastausta. Näin ollen he pystyivät kertomaan mielipiteensä aiheesta, olivat ne sitten miten positiivisia tai negatiivisia tahansa.

Kun aloin miettiä opinnäytetyön aloittamista vuoden 2010 loppupuolella, tuntui työn määrä musertavalta. Silloin päätinkin, että aloitan opinnäytetyön kirjoittamisen vasta, kun kaikki muut kurssit on suoritettu, jotta pystyisin keskittymään työhön täysillä. Elämässä harva asia kuitenkin menee niin kuin on suunnitellut, ja kävikin niin, että löysin itseni tekemästä opinnäytetyötä töitten ohella. Tämä toi

mukanaan omat haasteensa sekä ajankäytölle että henkiseen ja fyysiseen jaksamiseen, mutta toisaalta se myös auttoi pysymään aikataulussa.

Työn tekeminen oli suurimman osan ajasta hyvin raskasta, mutta samalla hyvin antoisaa ja opettavaista. Koen, että onnistuin kysymysten asettelussa ja sain vastauksia asettamiini ongelmiin ja kysymyksiin. Lisäksi opinnäytetyöni vastaa tasoltaan mielestäni oman kirjallisen tuottamiseni tasoa. Kaikki tämä on hyvin palkitsevaa, sillä opinnäytetyön aloittamisen ja valmistumisen välillä mahtui niin monta epätoivon täyttämää hetkeä, että mielestäni olen oikeutettu tuntemaan hieman ylpeyttä saavutuksestani. Voin tunnustaa, että olen aikaisemmin elämässä ollut taipuvainen alisuoriutumiseen ja menemään siitä missä aita on matalin, mutta tämän työn kohdalla päätin että kaikki menee nyt toisin. Tämä työ vaati minulta verta, hikeä ja kyyneliä, ja en usko, että olisin voinut saada työstä aikaan yhtään parempaa, sillä tähänkin tulokseen pääsemiseksi vuodatin työhön omaa sydänvertani. Henkilökohtaisesti tärkeintä minulle on, että olen itse tyytyväinen työhöni, ja että voin hyvillä mielin myöntää kirjoittaneeni sen.

Tämä opinnäytetyö oli minulle ennen kaikkea matka ja prosessi, jossa jouduin jokaisen työvaiheen myötä oppimaan uuden asian ja soveltamaan sitä tutkimukseeni. En olisi uskonut miten paljon tätä työtä tehdessä voi oppia uusia asioita, mutta myönnän, että sen käsittämiseksi täytyy itse tehdä työtä, koska sitä kaikkea on vaikea oppia pelkän teorian myötä.

LÄHTEET

Eroakirkosta.fi syntyy. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.eroakirkosta.fi/media/taustatietoa/eroakirkostahistoria.html>. Luettu 1.2.2011.

Hauta-Aho, H & Tornivaara, S-M. 2009. Kirkosta kiinni! Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallitus ja Kirkkopalvelut ry. Helsinki: Kirjapaja.

Hjelm, T. & Myllyniemi, S. 2006. Kirkkoon kuulumattomat nuoret maallistumisen peilinä. Teoksessa T-A. Wilska (toim.) Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Helsinki: Nuorisoasiain neuvottelukunta, 124 – 144.

Kirkosta eronneiden määrä lähes kaksinkertaistui vuonna 2010. Kirkon tiedotuskeskus. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/0/64F2FDE952AA9E00C225780D00247C8B?opendocument&lang=FI>. Luettu 12.1.2011.

Kirkkoon liittyneet ja kirkosta eronneet vuosina 1923-2010. Pdf-tiedosto. Saatavissa:

[http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/0/DB08A8998A73EB9DC225780F0032CCAF/\\$file/Kirkon%20j%C3%A4senkehitys%202010.pdf](http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/0/DB08A8998A73EB9DC225780F0032CCAF/$file/Kirkon%20j%C3%A4senkehitys%202010.pdf). Luettu 1.2.2011.

Kirkko Suomessa. Kotisivut. Saatavissa:

http://evl.fi/evlfi_selko.nsf/sp2?Open&cid=ContentA8022. Luettu 12.1.2011.

Kääriäinen, K. & Niemelä, K. & Ketola, K. 2003. Maallistuuko Suomi? Teoksessa K. Kääriäinen & K. Niemelä & K. Ketola (toim.) Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 253 – 261.

Lumijärvi, J. 1998. Miksi kuulua kirkkoon? Espoolaisten kirkkoon sitoutuminen 1990-luvulla. Helsinki: Yliopistopaino.

Luterilaiseen kirkkoon kuuluu 78,2 prosenttia suomalaisista. Kirkon tiedotuskeskus. Www-dokumentti.

Saatavissa:

<http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/959955AEA9D43EDFC22578290040F985?OpenDocument&lang=FI>. Luettu 13.2.2011.

Myllyniemi, S. 2006 Nuorisobarometri 2006. Teoksessa T-A. Wilska (toim.) Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Helsinki: Nuorisoasiain neuvottelukunta, 56.

Niemelä, K. 2003a. Suomalaisten sitoutuminen uskonnollisiin yhdyskuntiin. Teoksessa K. Kääriäinen & K. Niemelä & K. Ketola (toim.) Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanalla. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 122 – 147.

Niemelä, K. 2003b. Uskonnollisuus eri väestöryhmissä. Teoksessa K. Kääriäinen & K. Niemelä & K. Ketola (toim.) Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanalla. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 187 – 220.

Niemelä, K. 2006. Vieraantunut vai pettynyt? Kirkosta eroamisen syyt Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 95. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Niskanen, V. Kvalitatiivinen tutkimus. Määrittelyä. Luku kokonaisuudessa Kohti tutkivaa työtappaa. Www-dokumentti.

Saatavissa: <http://www.mm.helsinki.fi/users/niskanen/kotu/kvalmaar.htm>. Luettu 29.3.2011.

Petterson, J. 2006. Papisto, nuoret aikuiset ja kirkko. Teoksessa T. Mikkola & K. Niemelä & J. Petterson (toim.) Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 66 – 82.

Uskonnonvapauslaki 6.6.2003/453. Www-dokumentti.

Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453>. Luettu 15.3.2011.

Uskosta osallinen? Nuorten aikuisten asema, merkitys ja tehtävä kirkossa. Nuoret aikuiset työryhmän mietintö. Versio 26.9.2005. Www-dokumentti. Saatavissa: https://luottamus.helsinginseurakunnat.fi/tiedostot/Nuoret_aikuiset_mietinto2005.pdf/preview_popup/file. Luettu 12.1.2011.

Vakaumuksen tasa-arvo VATA ry. Kotisivut. Saatavissa: <http://vata.fi/>. Luettu 10.2.2011.

LIITTEET

OPINNÄYTETYÖN HAASTATTELUJEN KYSYMYKSET

1. Kotipaikkakunta (Mistä olet kotoisin)
2. Ikä
3. Ikäsi erotessasi kirkosta
4. Koulutustaustasi eron aikaan (Esimerkiksi ylioppilas)
5. Siviilisääty eron aikaan (Esimerkiksi avoliitossa)
6. Onko sinulla herätysliiketaustaa?
7. Kauanko pohdit kirkosta eroamista?
8. Miten erosit kirkosta? (Esimerkiksi Eroakirkosta.fi)
9. Miksi erosit kirkosta / Mitkä syyt saivat eroamaan kirkosta?
10. Kuuluuko lähipiiriisi paljon kirkosta eronneita ja / tai ihmisiä joille kirkko / usko on tärkeä? (Jos kyllä niin vaikuttivatko he eroamiseesi?)
11. Osallistutko koskaan mihinkään kirkollisiin toimituksiin?

12. Oletko käynyt rippikoulun? (Jos kyllä niin miksi, ja millainen oli kokemus, konfirmoitiinko?)
13. Oletko ollut mukana seurakunnan toiminnassa, jos olet niin missä?
14. Voisitko kuvitella liittyväsi takaisin kirkkoon, ja jos kyllä / ei niin miksi?
15. Mikä on oma mielipiteesi kirkosta; sen opista ja uskosta?
16. Mikä on mielipiteesi kirkon kannanotoista ja julkisesta kuvasta?
17. Millainen on uskonnollinen vakaumuksesi? (Esimerkiksi ateisti)
18. Onko elämäsi muuttunut kirkosta eroamisen jälkeen? (Jos kyllä niin miten?)
19. Onko jotain, mitä kirkko voisi sinulle tarjota?
20. Vapaa sana